

© 291

6057

Nora.

Henrik Jbsen.

Walmuise
näitelawa
TARTIS.

Eesti Üliõpilaste Seltsi
raamatukogule

Wanemuise näitelawa poolt

Wanemuise
näitelawa
+ TARTUS. +

Nora

ehk
nukkude kodu.

Näitemäng kolmes waatuses.

Henrik Ibsen.

Tõlkinud: A. Markus.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

76211

Osalised:Helmer, advokat.Nora, tema abikaasa.Doktor RankProua LindeFroystadHelmeri kolm väikest lastAnne Marie, lapsehoijaPoussidrukPakikandja} Helmeri
} juures.Tukkmanngib Helmeri korteris.

Elimene vaatus.

Lahedalt ja maitserikkalt, aga ilma
 koridufeta jipskatud tuba. Taguseinas paremal
 pool võib üks etetuppa; keine üks tagasei-
 nas pahemal pool võib Helmeri tööka-
 netti. Nende kahe ukse vahel pianino.
 Pahemal pool küljeseina keiserlüks-
 ja kaugemal espool ukse. Akna
 ligidat ümargune laud lentoolide
 ja jokuaga. Paremas küljeseinas
 tagapool üks ja farnas-seinas espool
 pottahi, selle es-paar lentooli ja kü-
 gutool. Ahju ja külguksel vahel väi-
 kene laud. Seinte pääl rasktrüki
 pildid. Üks raamaturiül väikeste
 portfelan. ja muude kunst iluasjakes-
 tega; väikene raamatukapp iluskoites
 raamatutega. Tepsih üle terve toa.
 Ahjus tuli. Palvine päew.

Estoas kolistatakse koha selle pääle

7.
Kinneldakse ukse avamiseks. Nora astub
lõbusalt trallitades tuppa; tal on kü-
bar pääs ja mantel seljas, kannab käes
hulka pakikefi, mis ta paremale poole
laua pääle paneb. Ta jätab ustoa
ukse oma järelt lahti ja süält näh-
takse pakikandjat, kes jõulukuuske
ja üht korvikest käes hoiab; ta an-
nab need teenijatüdrukule, kes neile
ukse on avanud.

Nora. Tere jõulupuu hästi varjule,
Helene. Lapsed lohiwad teda alles-
õhtu näha, kui ta ehitatud on. (Pa-
kikandjale, kurna ta rahakoti võtab.)
Kui palju?

Pakikandja. Viiskümmend ööri.
Nora. Sin on üks kroon. Ei võtke
aga koira. (Pakikandja tänab ja
läheb. Nora paneb ukse kinni. Ta
naerab iska veel vaikjes-lõbutujus
oma ette, kurna ta kübarat ja mant-
lit ära paneb. Võtab tassift koti-
kefe suhkrupätkikestega ja joob mõned
ära; läheb siis ettevaatlikult oma

mehe ukse juurde ja ^{5.}kiulatab. Ja,
ta on kodus. (Kallitab jälle kafa
eneftte, kuna ta paremale poole
lana juurde astub.)

Helmer (omatoas). Lõõritab looke
jääl väljas?

Nora. (Kuna ta mõned pakikesed
avab). Jah, seda ta teeb!

Helmer. Krabistab oravakene
jääl?

Nora. Jah!

Helmer. Millal oravakene koju tuli?

Nora. Just praegu. (Pistab maime-
kolikesse kasku ja puhub suu puhtaks.)
Tule, Torwald, vaata, mis ma koik
ostfin.

Helmer. Mitte eksitada! (Vahe aja
pärast avab ta ukse ja vaatab, julg
käes, sisse) Ostfin, ütled ja? See hulk
asju? On väikene pillaja jälle
väljas olnud ja raha raisanud?

Nora. Aga Torwald, täna on aasta
kohine omeli tõesti natuke üle
aia liina. Need on ju õimefjed jõulud,

6.
kus meil tarwis-i ole kokkus hoidas
Helmer. Kuuled ja, toreduft ajada
ei tohi meika mitte.

Nora. Siisgi, Torwald, meie kohime
niid juba pifut toreduft ajada.
Eks ole? oige rāhe, usna natukene.
La suad ju niid suurt palka ja
teenid palju, palju raha.

Helmer. Jah, meest aastast pūāle.
Aga see kestab ju veel terve wee
rand aastat, eme kui palka suab.

Nora. Pah, jenkins wōime laenata

Helmer. Nora! (Lāheh tema
juurde ja nāpiotab teda naljatades-
kōrwast) Kas juba jälle kergetneel-
sus sinuga putku pistab? Wōtame
nāitufeks juhtumise. mina laenaksin
omale tänā 1000 krooni ja sina teek-
sid jelle jõulu nādalas peeneks ja wa-
na aasta õhtul kukuks mulle tellis-
kiwi pāhe ja mina oleks walmis--

Nora (hoiab tema suu kimmi). Pūi,
kuidas wōid ja nii inetult kõnelda!

Helmer. Ja, aga ütleme, et niisugune

lugu juhtuks - mis siis? 7.

Nora: Kui niisugune hirmus lugu juhtuks, siis oleks mulle isona ükskõik, kas mul wõlgafid on, wõi mitte.

Helmer: Ja need inimesed, kelle käest ma raha laenan?

Nora: Need? Kellel nendega asja on?

Need on ju wõõrad.

Helmer: Nora, Nora, ja oled naene!

Aga tõsiselt öeldes, Nora, - ja tead,

kuidas mina selles asjas mõtlen.

Tal wõlgafid! Mitte ial laenata!

Majapidamisesse, mis laenamise ja wõlgade paale on rajatud, tuleb midagi inimest ja wabadust olekut -

Kuni tänase päewani oleme meie mõlemad jüdisti vastu pidanud, teeme seda ka veel se lühike aeg, kus seda waja on.

Nora (läheb ahju juurde). Na ja, nagu sina tahad, Forwald.

Helmer (läheb temale järel). Ei, nüüd ei tohi aga väikene lõokene tiiru lonku lasta! Kuidas? Orava-

8.
keine on halwas tujus? (Wõtab rahakoti)

Nora, mis mul siin küll olla võiks?

Nora (pöörab nuttu ümber). Raha?

Helmer. Läh, wõta! (Annab mõned ra-
hapaberid.) Sa armas juunal, ma
tean ju, et jõuluko-majas rohkesti
raha tarwis-läheb.

Nora (lugedes). Kümme - kaksküm-
mend - kolmkümmend - nelikümmend.

Täna wäga, Torwald, täna wäga,
jellega saan ma tükk aega läbi.

Helmer. Ja, jeda pead ja ka.

Nora. Ja, ja, ma saan ka. Aga
nüüd tule ja waata, mis ma kõik
offin. Ja kui odawalt ja hästi
ma offin. Waata - siin on juuri
ja oks mis ülikond ja möök ka felle
juurde. Siin on Bobi jaoks hobune
ja pafun ja siin õmmile üks nukk
ja nuku hääl. Need on küll õige
lihtsad, aga õmmi teeb nad muidu-
gi warsti katki Siin taskurätikud
ja kleidiriie tüdrukute jaoks. Anne
Marie ümra peaks õiguse pärast küll

palju rohkem saama^{9.}

Helmer. Ja mis selle paki sees on?

Nora (hüüab). Lase olla, Forwald!

Seda juad ja alles õhtul näha.

Helmer. Ah jo! - Aga nüüd ütle mulle, ja väikene pillaja, kas ja ikene peäle ka motlefid?

Nora. Ah mine, mina ei se peäle?

Ma ei teaks tõesti mitte, mis -

Helmer. Sa pead aga! Nimeta mulle midagi mõistlikku, mis sulle iseäranis rõõmu teeks.

Nora. Ma ei teaks tõesti midagi -

Aga siisgi, Forwald, kuule -

Helmer. Noh?

Nora (mängib tema nõõpidega, ilma et otja waataks). Kui ja mulle midagi kinkida tahad - siis võiksid ja ju - ja võiksid -

Helmer. Noh, mis - välja sellega!

Nora (ruttu). Sa võiksid mulle raha kinkida, Forwald - ainult nii palju, kui sul anda jätkub. Ma võin siis pärastpoole omale selle eest

midagi osta.

Helmer. Aga Nora—

Nora. Ah ja, tee seda, armas Torwald, ma palun sind siigeväga; ma väsin selle raha siis ilusa kuld-paberi fiske ja riputan jõulupuu külge. Kas see ei ole kena?

Helmer. Kuidas nimetatakse neid, kes kõik raha alati läbi loovad?

Nora. Ja, ja — pillajateks — ma tean juba. Aga Helmer nõnda, nagu ma ütlesin, Torwald, siis on mul aega järele mõelda, mis mulle kõigehädalijemalt vaja on. Kas see ei ole mõistlik? Torwald, eks ole?

Torwald (naeratades). Ja muudugi; see tähendab, kui sa seda raha, mis ma sulle annan, tõesti alles hoida ja enesele selle eest midagi osta võiksid. Nii aga kulub see majapidamiseks ja kõikjagu tühistest asjakestest päale ira ja siis pean mina jälle abi andma.

Nora. Hoidku, ei, Torwald!

Helmer: Seda ei saa talata, minu
väikene, armas Nora. (Paneb käe
kema ümber) Minu väikene pillaja
on ilus, aga ta tarvitab oige palju
raha. Seda ei joundaks uskudaagi, kui
kalliks nüfusune linnukene mehel
maksma läheb.

Nora: Agasi! Kuidas võid ja ometi
nõnda rääkida? - Ma hoian ju
küllalt kokku, kus ma vähegi saan
Helmer (naerab): See on oige sõna!
Kus ja vähegi saad! Aga sa ei
saa ju põrmugi!

Nora (trallitab ja naerab vaikses
lõhutujus). Hm! Sa peaksid ainult
teadma, Torwald, kui palju meil
löökestel ja orawatel väljaminekuid
on.

Helmer: Sa oled üks isäraline looma-
ke! Just nagu su isagi. Sa vaevad
ennast igat viisi, et raha pikku saada
ja riipea, kui see sul on, kaob ta
sul nappude vahelt; ~~sa~~ tead ialgi,
kuhu ta sul on jäänud. Na, aga sinuga

peab nii rahul olema, nagu ^{12.} jassid.
See on juba meres. Ja, ja, ja, nüüd
afi on päritav.

Nora. Noh, ma loovitsin, et ma
papa omadustest õige palju pärimus
oleksin.

Helmer. Ja mina ei tahaks kind-
yugi teifti, kui ja oled, minu armast,
väike looke! - Aga - mul tuleb
praegu midagi meelde. - Sa näed täna
nii - nüü - kuidas nüüd ütlemas
peab? nii kahtlane välja -

Nora. Mina?

Helmer. Ja just. Waata mulle otse
kohe silma sisse.

Nora (waatab tema pääle). Noh?

Helmer (ühwardab tema jõrmega). On
maiasmokakene täna limas-käie-
shk maustanud jälle?

Nora. Aga ei, - kuidas ja selle pääle
tuled?

Helmer. Kas maiasmokakene ei
ole tõesti tõesti väikest käigu-
kest kanditori poole teinud?

Nora. Ei, Torwald, ma kinnitan
julle -

Helmer. Mitte jüguigi mainasaju
katsumus?

Nora. Ei, tõepoolest mitte.

Helmer. Kas šokoladi mitte?

Nora. Ei, Torwald, ma kinnitan
julle tõesti -

Helmer. Na, na, na, see on ju muidu
gi naljapäheft öeldud -

Nora (läheb par. poole laua juurde).
Mul ei tuleks ial meelde sinu soovide
vastu teha.

Helmer. Ei, seda ma ju tean. - Ja
jüis andjüid ja ju nulle oma jona -
(läheb tema juurde), Hoiangas omaid
väikejed jõulu ajaladused enese teada,
mu jüid mekene. Küll nad õhtu,
kui jõulupuu põleb, valge the tule-
wad, selle pääle olen ma kindel.

Nora. Aga ja ära ei unustanud
Rantki jüia paluda?

Helmer. Ei. Aga seda ei ole ju
jüguigi tarwis. See on jüene jüftgi.

moista, et ta meiega ^{14.} jelttis-foob.
Päälegi ütlen ma jeda temale, kui
ta tana enne lõunat jia tuleb. Hääd
weini tellijin ma ka juba Nora,
ja ei uhu juugu, kuidas ma tänase
õhtu üle roõnnustan!

Nora. Mina ka ja kuidas alles
lapped hoiskama jaavad, Torwald.

Helmer. Ah, on tõesti taewalik
mõtelda, et sul kindel koht ja roh-
ke jipse tulek on. Eks ole tõsi? See
teadmine on päris lõbu.

Nora. Ah ja, see on imekena!

Helmer. Mäletad ja weel mullupid
jõulupid? Kolm pikka nädalat
enne pühi peitfid ja ennaft õhtu
õhtu järele luku taha, et kuni
hilja söfeni lillefid ja muid ehteasja-
kefi jõulupuu tarwis valmistada,
mis meile ootainuta roõm pidi
olema. Uh, see oli kõige igavam
aeg, mis ma ial olen läbi elanud!

Nora. Minulsi elnud see juugu
igaw.

15.
Helmer (naeratades). Aga tagajärg
oli kaunis kehwapoolne, Nora!

Nora. Kas ja mind juba jälle selle-
ga nokid? Mis mina sellest võisin,
et kaps jiske tuli ja kõik katki rebis?

Helmer. Ei, ei, mu vaene Norakene.
Sellest ei võinud fina muidugi mi-
dagi. Sul oli kõige parem tahtmine
meile rõõmu teha ja see on päevagi. —
Aga häa on see siiski, et napid ajad
mööda on.

Nora. Jah, see on tõesti tore!

Helmer. Nüüd ei ole mul tarvis
junnirühma ümber kolada ja igas-
ruust kunda. Ja sinul ei ole tarvis
seda armsaid filmi ja õrnu, peeneid
käekesi vaevata.

Nora (plakutab käpa). Ei, ko ole,
Forwald, seda ei ole meil nüüd enam
tarvis! Oh, kui tore ju on! (võtab
kema käevarre) Nüüd pane tähele,
Forwald, kuidas ma endi tulevaft
jiskepeadet omale ette kujutan. Nii
pea, kui jõulud mööda on (estons

kõlistatakse.) Ah¹⁶, jälle kõlistati!

(Kraamib rullu kuba natukene korda)

Heegi tuleb viift! Kui rumal!

Helmer. Hilalaste jaoks ei ole ma koduo, ära jeda unusta.

Teenijatüdruk (estoa ukse). Armu-

line proua, üks võõras daame-

Nora. Malafen paluda.

Tüdruk (Helmerile). Doktoriherra on ka tulnud.

Helmer. Sa läks küll kohemine tupp?

Tüdruk. Ja.

(Helmer ära oma tupp. Tüdruk lafeb proua Lindefiise, see on riigi ülikonnas. Tüdruk panib ukse tema järel kinni.)

Proua Linde (Kahlewalt ja natukene müvitades). Tere, Nora!

Nora (kindlustas). Tere-

P. Linde. Sa ei tunne mind küll enam?

Nora. Ei, ma ei tea mitte - füüsi, ja ma usun - (võõruga, kõifates.)

Kuidas, Christine -? Oled ^{17.} jina see tõesti?

Pr. Linde. Ja, mina see olen.

Nora. Christine! Ja mina ei tundnud
sind enam ära! Aga kuidas võisin
ma ka - (tajem) Kuidas (võisin) ja
ennast muutnud oled, Christine!

Pr. Linde. O ja. Üheksa kuni kümne
pina aasta jooksul -

Nora. Nii karta ei ole meie üksteist
näinud? Tõepoolest - ja! Ah, need vii-
mased kaheksa aastat olivad õnnelik
aeg! Seda võid ja uskuda! Ja nüüd
oled ja linna tulnud? Võtjid juba
talvel jelle pika reiji ette? See oli
tubli!

Pr. Linde. Ma tulin tänna hommiku
aunulaevaga.

Nora. Müüdi, et omale lõbusaid pühi
valmistada? Kui kena! Meie taha-
me ka õige lustilised olla. - Aga
pane siis ometi päalirüüdes ära.
Ega sul ometi külm ei ole? (Attab
Kedas So - nüüd istume ilufasti mõ-
nufalt ahju juurde. Ei, firma leentooli!

Mina istun küngitooli pääle. (Wõtab
tema käed.) Ja, see on see wana tuttau
nägu; ainult epimehel filmapilgul -
Naturkene kahvatum oled ja küll,
Christine - ja pifut kõhnem ehk ka.
Pr. Linde. Ja palju, palju wanem,
Nora.

Nora. No ja, ehk ka naturkene wanem,
aga üsna, üsna wähe, mitte kõne -
wäärtigi. (Peatab järsku, tõsiselt.) Mina
mõtle mata inimene! Ma istun ja
lobifen fiin! Armfain, ainukene
Christine, wõid ja mulle andeks anda?

Pr. Linde. Mis siis, Nora?

Nora (tafja). Waene Christine - ja
oled ju üfeko jäänud.

Pr. Linde. Jah, juba kolme aasta
eft.

Nora. Jumal, ma teadsin ju seda,
ma lugesin seda ajalehest. Ah, Chris-
tine, ja wõid mind uskuda, ma
tahtsin sel ajal ikka ja ikka sulle
kirjutada, aga ikka jälle lükkasin
edasi - alati tuli midagi wähele.

Pr. Linde. Armas-Norä, ma saan
julleft väga hästi aru.

Nora. Ei, Christine, see oli minuft
inetu! Ah, ja vaesekene, mis ja
küll kõik oled läbi teinud! - ja ta
ei jätnud julle midagi muülespidami-
seks?

Pr. Linde. Mitte midagi.

Nora. Ja lappi ka mitte?

Pr. Linde. Ei.

Nora. Nii siis mitte midagi.

Pr. Linde. Jlegi mürefid mitte, või
mõnda valu, milleft ma kimmi pida-
da võiksin.

Nora (uskumataalt tema otta vaadata-
tes). Aga Christine, kuidas on see
võimalik?

Pr. Linde (naeratab raskemeelselt ja
filitab tema juukseid). Oh, seda
juhtub mõnikord, Nora.

Nora. Nii usna üksi! Kui hirmus
raske see julle olma peab! Minul
on kolm armast last. Praegu ei saa
ma julle neid näidata - nad on

hoitajaga jalutama^{20.}. Aga niid pead
ja mulle kõik jutustama.

Pr. Linde. Ah ei! jutusta parem
fina!

Nora. Ei, fina pead alustama. Täna
ei taha ma egoist olla. Täna tahan
ma ainult minu asjade päale mõelda
aga ühte pean ma füüsi veel sulle
rääkima. Oled ja juba kuulnud, mis-
sugune fuur õnn meile nende päewa-
de sees oaks-jai?

Pr. Linde. Ei, mis-füü?

Nora. Mõtle ometi, minu mees on
aktiivne pangas-direktoriks-jaanud.

Pr. Linde. Sinu mees? O, see on
õnn -!

Nora. Ja, see on määratu õnn! A.D.
vokadi leib on väga kindlusteta, ise-
arandis-veel, kui ta ainult peenikeste
ja puhaste asjadega tegemist tahab
teha. Ja seda tahtis Förwald muu-
dugi abata ja jelles-ajaks olen mina
ka tõesti temaga nõuus. Uhu mind,
meie oleme nii rõõmsad. Juba muft

aastast pääle astub ta ^{21.} panko ametisse
ja juu saab ta suure palga ja palju
protsentid. Nüüdsest pääle võime
meie hoopis teifiti elada, kui jennini -
just nii nagu ise tahame. Ah, Chris-
tine, kui kerge ja õnneliku mahefe
tunnen! Ja, see on õnneti imeilus,
kui õige palju raha on ja muureta
elada võib. Eks ole tõsi?

Pr. Linde. Jgatahes võib see ilus olla,
kui võiks tarwidusi täita jaab -
Nora. Ei, mitte ainult tarwidusi,
vaid õige, õige palju raha!

Pr. Linde Nora! Nora! Sa ei ole
ikka veel mõistlikuks jaanud? Koo-
lis, olid ja juu pillaja -

Nora (naeratab raiujelt). Jah, seda
ütleb Förwald tänase päevani veel.
(ahwardab sõrmega) Aga, Nora,
Nora ei ole nii rumal, kui teie
arvate! - Meil ei ole käsi tõesti
mitte nõnda käinud, et ma pillata
oleksin võinud. Meie oleme mõlemad
tööd pidanud teinud.

Pr. Linde. Lina ^{22.}ka?

Nora. Ja, kerged näputööfid - heigel-
Dufi, tekkimisi ja jellifarnast - (Ker-
gelt) ja ka muud asjus. Sa tead ju,
et Torwald ministeriumi teenistuseft
välja astus, kui meie abieluse heit-
fime. Tema teenistuse piiris ei ol-
nud kõrgemale saamise lootust ja
ta pidi ometi rohkem raha teeni-
ma kui enne. Esimesel aastal tegi
ta aga kiiruga üle jõu tööd.
Ta oli, nagu sa ifegi arvata võid,
koispuugijele korvalt teenimisele
furnitused ja pidi hommikust õhtu-
ni tööd tegema. Sellele ei furdunud
tema terwis vastu panna ja ta
jõi raskesti haigeks. Arstid jeltat-
fivad tingemata tarwiliseks, et ta
lounamaale läheks.

Pr. Linde. Ah ja, teie olite ju terve
aasta Italias.

Nora. Ja muidugi. Ufu mind, ei
olnud kerge nii kaugelt fada.
Joar oli just fündinud. Aga mine-

ma pidime meie igal²³ tingimisel.
Ah, see oli imeline reis ja ta päästis
Tõrvaldil elu. Aga maksis hää hulga
raha, Christine.

Pr. Linde. Seda võin ma arvata.

Nora. See maksis 1200 taalrit, see on
4800 krooni! Sina see on palju raha!

Pr. Linde. Viisugused seifukorras on
see igatahes juur omm, kui raha käe-
pärast on.

Nora. Ma tahan sulle midagi ütelda -
meie saime selle raha papa käest.

Pr. Linde. Ah jo. Sina isa juuri
vist jelsamal ajal.

Nora. Ja, Christine, just jelsamal
ajal. Ja mõtle ometi, mina ei saa-
nud kinnu juurde reifida, ega teda
ravitada. Ma ootasin ju igapäev
oma väikese yvari jündimist. Ja
jüis pidin ma ju ka oma väest,
raskesti haiget Tõrvaldi ravitse-
mas. Minu armas, hää papa!
Ma ei saanud teda enam näha,
Christine! Ah, see on kõigeraskem,

mis ma abielu²⁴ põlves läbi olen elanud!

Pr. Linde. Ma tean, ja armastajid oma isa väga. Ja siis reifisite teie Itaaliasse?

Nora. Ja muidugi, neli nädalat hiljem - siis oli meil ju raha ja arstid nõudsid jeda tingimata!

Pr. Linde. Ja sinu mees tuli täitja terwelt tagasi?

Nora. Firwe nagu kala wees!

Pr. Linde. Aga - see doktor?

Nora. Kuidas?

Pr. Linde. Minu meelest oli, nagu oleks tüdruk ütelnud, et see herra doktor on, kes minuga ühtlasi jõe astus.

Nora. See oli doktor Rank. See ei tule aga mitte arstina. Tema on meie kõige parem jober ja käib igapäew vähemalt ühe korra meie pool. Ei, Torwald ei ole jellest saadik enam mitte tundigi haige olnud. Lapsed on tublid ja terwed ja

mina ka. (Kargab üles, ^{ds:} plaksutab
käpa) Ah Jumal, Jumal, Christine,
kui imeliis on oneti lada ja õnne-
lik olla! - Ah, aga see on minuft
täesti inetu, - ma räägin ikka
ainult oma asjadest! (Istub üsna
terma ligi jalapingi pääle, paneb
känd prona Linde julle) Ara ole
minu pääle jellepäraft kuri! - Ütle
oneti, on see täesti toji, et ja oma
meest ei armastanud? Miks ja siis
termale lakkid?

Po. Linde. Minu emad las alles, oli
aga haiguse läbi täitfa töö võimetu
ja ilma varandufeta. Pääle jelle
pidin ma ka oma kabe noorema
memaest hoolitfema. Sellepäraft
pidafin ma ofte ülekohtus terma
kofinift tagafi liikata.

Nora. Ei, ei, see on üsna õige, ta
oli siis jef ajal rikas?

Po. Linde. Ma usun, ta oli õige
jõukas. Aga terma varandus oli
kindlufeta ürides, Nora. Kui ta suri,

26.
langes kõik kokku ja midagi ei jää-
nud järele.

Nora. Ja siis - ?

Pr. Linde. Siis pidin ma ennaft väike-
se püükauplusega, väikekooli ja
kõikjuga muude asjadega läbi aita-
ma. Viimased kolm aastat on mi-
nule üksainus pikk, ilma puhketa
tööpäev olnud. Nüüd on ta lõppenud,

Nora. Minu vaene ema ei tarwita
mind enam, - ta on furnud, - ja
poised ka mitte, neil on nüüd teenis-
tusekohad käes ja wõivad nüüd ise-
eneste eest hooldada.

Nora. Kui kerge tundmus wõib sul
nüüd olla!

Pr. Linde. Ei, teadja, ainult ära-
rääkimata tühjuse tundmus. Ei
kedaagi enam, keele jaoks ma ela-
da wõiksin. (Tõuseb rahutult üles.)
Sellepärast ei kannatanud ma juul
kõrwalises pehas enam wälja. Siin
peab ometi kergemini midagi leida
wõimna, mis-täit tööjõudu tarwitab,

ja motteid tegewusele ²⁷ jumil. Kui
mul onuti korda läheko mõnda
kindlat kohta saada - pisut kon-
tori tööd -

Nora. Aga Christine, see on ju
hirmus raske ja fandaid nii kui nii
nõrk väljas. See oleks sulle palju
parem, kui sa kuhugile supeluskotta
mõnikid joita.

Pr. Lindel (akna juures). Minul pole
ifa, kes mulle reisiraha kinkida
näiks, Nora.

Nora (tõuseb piisti). Ah, ära ole pahane!

Pr. Lindel (tahab tema juurde). Kamas
Nora, ära fina minu pääle pahane
ole! Kõigepahem niisuguses olukorras,
nagu minu oma, on see, et ta sulle
kibedaks teeb. Ei ole ühtegi hingegi,
kellest töötada ja jüisgi peab atatafa
tegew olema, sest elama peab ju, -
ja see teeb egoistiks. Kui sa mulle
endi olukorra õnnelikult pöördest
kõneled, usud ja seda, jüis roõmusta-
sin ma palju enam minu enese, kui

finu päraft.

Nora. Kuidas nü? Ah ja — ma mõis-
tan jind. Sa arwad, et Gorwald finu
hääks midagi teha võib?

Pr. Linde. Jah, seda ma mõtlefin.

Nora. Seda ka ka peab, Cristine.
Jäta ju aga minu hooliks; ma
ajan selle asja peenikefult joonde,
nü peenikefult — mõllen midagi õige
hääks wälja, mis tema pääle mõjub.

Ah, ma tahaksin jind nü hirmus
häämelega aidata.

Pr. Linde. Kui ilus finuft, Nora, et
ja minuft nü palju oja wõtad — kahe-
kordfult ilus finuft, kes ja ise elumun-
refid ja raskufid juuguigi tunne.

Nora. Mina? — Mina ei tunne?

Pr. Linde (naeratahes). Sa arwus
jumal, see natukene käsitööd ja
muud jellefarnuft — ja oled weel laps,
Nora!

Nora (nistkab pää tagasi ja liheb
läbi toa). Seda ei peaks ja mitte nü
rõhuga ütlima!

Pr. Linde. So!

Nora. Sa oled nagu teisedgi. Teie kõik usute, et ma millegi päris tõelise asja jaoks ei kõlba -

Pr. Linde. Na-na -

Nora. Et ma meie raskesti juurorras midagi korvataatnud ei ole.

Pr. Linde. Armas Nora, ja jutustajid ju ise praegu mulle oma hädajid.

Nora. Ah mis - tühišed asjad! (Tafas) Aga pääasja ei jutustanud ma sulle mitte.

Pr. Linde. Pääasja? Mis-ja sellega arwad?

Nora. Sa hindad mind liiga madalalt. Aga nii palju on tõsi: mina olen selle mõtte juures uhke ja õnnelik, et ma oma emale muureta eluõhtut valmistada võisin.

Nora. Ja ka selle peäle, mis sa oma vendade heaks tegid.

Pr. Linde. Ma usun, et mul selleks ka õigus on.

Nora. Seda usun mina ka. Aga nüüd pead sa midagi teada saama, Christine.

30.
Ka minul on midagi, mis mind uhreks
ja õnnelikuks teeb.

Pr. Linde. Selle juures ei kahtle ma mitte.
Aga kuidas sa seda arvad?

Nora. Kõnle tase! Mõtle, kui Torwald
seda kuulaks! Mitte misgi hinna eest ei
tahi ta - ei tahi keegi seda teada saada,
pääle sinu, Christine!

Pr. Linde. Mis see siis on?

Nora. Tule siia! (Tõmbab ta sohva pääle
enese kõrvale.) Ja, tead sa - mul on ka
midagi, mis mind uhreks ja õnnelikuks
teeb - mina päästsin Torwaldil elu!

Pr. Linde. Päästsid? - Kuidas päästsid?

Nora. Ma jutustasin sulle ju Italia rei-
sist. Poleks Torwald sinna saanud, oleks
ta kadunud olnud!

Pr. Linde. No ja, sinu isa andis teile ju
torwalise raha -

Nora (narratab). Jah, seda usub Torwald
ja seda usuvad teised ka, aga -

Pr. Linde. Aga - ?

Nora. Papa ei andnud meile mitte üh-
te helleri. Mina muretsesin selle raha.

Fr. Linde. Lina? Terve selle suure summa?

Nora. Tuhat kakssada taalrit. Neli tuhat
kahesadasada krooni. Mis sa ütled nüüd?

Fr. Linde. Ja, aga kuidas see sul võimalik
oli, Nora? Võitsid sa võiduloosiga?

Nora (põlgavalt). Võiduloosiga? Mis
suur asi ta siis oleks olnud!

Fr. Linde. Kust sa siis raha said?

Nora (trallitab ja naeratab saladuslikult).
Hm, trallallala!

Fr. Linde. Laenata sa seda ju ei võinud?

Nora. Ie? Missärast siis mitte?

Fr. Linde. Ei, naene ei saa ilma mehe
nõusolemiseta laenu teha.

Nora (viskab pääd kuklasse). Ie? Kui
see aga naene on, kellel äriasjus naku-
kene tundmist, naene, kes asjaga tar-
gasti pääle hakkata oskab - siis -

Fr. Linde. Aja, Nora, ma ei mõista mitte
sõna -

Nora. Ei ole ka sugugi tarvis. Ei ole
ju äeldud, et ma selle raha laenasin. Ma
võisin ta ju ka muul viisil muretseda.
(Viskab imast sohva pääle tagasi.) Ma

32.
võisin ta ju ka mõni aimestoja käest
saada. Kui minine kenakene wälja
näeb, nagu mina, siis -

Pr. Linde. Sa oled narviline!

Nora. Nüüd oled sa muidugi otsata
uudishimuline, Christine?

Pr. Linde. Kuule õige, armas Nora, ega
sa ometi mõnda mõtlemata tegu ei ole
teinud?

Nora (ojab ennest üles). On see mõtlemata
tegu, oma mehel elu päästa?

Pr. Linde. Mina leiän, et see mõtlemata
tegu oli, ilma oma mehe teadmata -

Nora. Aga tema ei teotunud ju midagi
teada! Jssand Jumal, kas siis sellest
aru ei saa? Ta ei teotunud mitte seda-
gi teada, kui halb lugu tema terwisega
oli. Minu juurde tulivad arstid ja ütlesivad,
et tema elu hädarohus on ja et ainult lõu-
nanaa reis teda päästa võiks. Arwad
sa, et ma esiotsa muul viisil sellest kim-
batusest pääseda ei katsunud? Ma
rääkisin temaga selle üle, kui kena see
minu meelest oleks, kui mina ka, nagu

Teised noored naesed, kord wäljamaale reisida
wõiksin. Ma nutsin ja palusin: ma ütlesin
temale, et ta selle pääle mõtleks, mis-
suguses seisukorras ma olin, et ta hää
oleks ja järel annaks, ja siis tähendasin
ma, et ta selleks raha laenata wõiks.

Agga sääl sai ta peaaegu kurjaks, Chris-
tine! Ta ütles, mina olla kõrgemeelne ja
tema kui abielu mehe kohus olla, minu
hujusid ja jonnid - ma usun, nõnda ta
seda nimetas - tähelepannemata jätta.

Siis küll, mõtlesin ma iseeneses, pööste-
tud pead sa saama; ja siis leidsin ma
selle abinõu.

Pr. Linde. Kas su mees siis sinu isalt
teadagi saanud, et raha tema käest ei
tulnud?

Nora. Ei ialgi. Papa swi just nende
päewade suu. Mul oli nõu, teda asjaga
tutwustada ja teda paluda, et ta mida-
gi ära ei ütleks. Agga et ta nii sure-
mas haige oli - kahjuks ei tulnud seda
enam tarwis.

Pr. Linde. Ja hiljem ei usaldanud sa seda

34.
Kunagi oma mehele?
Nora Ei, taevast hoidku, mis sul
meelde tuleb? Temale, kes niusugustes
asjades nii vali on! Ja päale selle
veel - Torvald oma meheliku isetead-
vusega - kui pünlis ja alandav
oleks temale see teadmine, et ta mi-
nile tänu mõlgneb. See ajaks meie
vastastikuse seisukorra täitsa viltu.
Meie ilus, õnnelik kodu ei oleks enam
seda, mis ta nüüd on!

Pr. Linde. Kas sa seda temale ialgi
ei taha ütelda?

Nora (järele mõeldes, pool naerata-
des). Litsgi - võib olla, ükskord edaspidi
paljude aastate pärast, kui ma enam
nii ilus ei ole, kui praegu. Sa ei tohi
selle üle naerda. Ma arvan ju ainult
seda: kui Torvald minust enam nii
palju ei hooli, kui praegu; kui see te-
male enam rõõmu ei tee, et ma talle
kostüümides ette täitsin ja deklameerin.
Lis on ehk vast õige hää, kui midagi

tagavaraks on — (poolleli jättes.) Ah,
 lollus! Lollus! Lollus! See aeg ei tule
 ialgi! — Noh, aga mis sa ütled minu
 suure saladuse kohta, Christine? Kas
 ei kõlbama ometi milleksgi? — Sa
 võid mind päälegi uskuda, et see asi
 mulle palju müret valmistas. Ei olnud
 tõepoolest kerge oma kohustusi alati
 õigel ajal täita. Sa pead nimelt tead-
 ma, et ärilus midagi on, mis meesand
 aasta protsentideks nimetatakse ja
 veel midagi, mis võla kahandamiseks
 kutsutakse ja rahasaamine selleks on
 alati nii hirmus raske! Lõial pidin
 ma igast äärest ja otsast kokku
 hoidma, kus aga iganes võimalik.
 Majapidamise rahast ei saanud ma
 pea midagi kõrvale panna, sest Põr-
 wald pidi ju hästi elama. Lapsi ei või-
 nud ma ometi ka halvemini riides käia
 lasta; mis ma nende jaoks sain, pidin
 ka nende jaoks tarvitama, arvasin
 nina. Minu magusad, armsad väi-
 kesed!

36.
Fr. Linde. Siis pidid küll oma tarwituse
kokku pigistama, waene Nora?

Nora. Ja muidugi. Ma olin ju sellek-
ka kõige ligem. Igakord, kui Torwald
mulle muu klidi või muu sellesarnase
jaoks raha andis, ei tarwitanud ma
sellest rohkem, kui pool ära; ma ost-
sin alati, mis kõige odavam ja lihtsam
Tõreis õnn, et mulle kõik nii hästi sün-
nib ja nii siis Torwald muidugi ei mär-
ganud. Monikord läks see mul aega
süügi õige raskeks; on ju taewalik,
peenikeselt riides käia. Eks ole?

Fr. Linde. Ja muidugi.

Nora. Noh, ja siis oli mul ka teisi
sissetuleku hallikaid. Mineval talwel
läks mul õnneks suuremat kirjutu-
se tööd saada. Siis panin ma enese
luku kaha ja kirjutasin iga õhtu
kuni pooleni ööni. Ah, monikord olin
ma nii väsinud, nii väsinud. Aega
sellegipärast oli see üliilõbus nõnda
tööd teha ja raha teenida. Ma olin
oma meelest peaaegu nagu mees.

Pr. Linde. Kui palju sõi siis niusugusel viisil juba ära maksta oled jõudnud?

Nora. Ja, seda ei tea ma nii karvapäält ütelda. Tead sa, sarnastest viisjadest on õige raske aru saada. Ma tean ainult, et ma maksinud olen, mis ma oga kokku kaasida võisin. Mõnikord ei leidnud ma mingit nõu. (Nor rotab.) Siis istusin ja kujutasin enesle ette, et keegi rikas vanahärra mind armastama on hakanud -

Pr. Linde. Kuidas? - Missugune härra?

Nora. Ah, rumalus - ja et ta nüüd surinud on ja tema testamendi avamisel seisab seal suurte tähtedega: „Kõik minu varandus jääb armsale proua Nora Helmerile ja peab kohe temale puhtas rahas välja maksetud saama!“

Pr. Linde. Aga armas Nora - mis härra see siis oli?

Nora. Jumaluke, kas sa siis aru ei saa? - Seda vana härrat ei ole olemasgi - seda kujutasin ju ainult enesle ette - ikka ja ikka, kui ma enam kuidagi

38.
nõuu ei leidnud, et raha saada. Aga
nüüd on see ükspuhas; see igaw wana
härra võib minu poolest jääda, kus-
ta on, sest nüüd ei hooli ma temast,
ega tema testamendist; nüüd olen
ma muredest waba! (Kargab üles.)
Oh Jumal, Jumal, Christine, see on
õnneti taewalik mõelda! Muredest
waba. Muredest waba, täiesti waba,
lastega mängida ja hullata, majas
kõik kena ja armas, just nii, nagu
Põrwald armastab! - Ja mõtle, nüüd
tuleb warsti kewade oma laialt si-
nawa taewaga! Ehk võime siis Ko-
guni wäikese reisi teha. Ja ma
saan ehk Koguni weel merd jälle
näha! Ah, ja, ja! Kui imelus on
elada ja õnnelik olla!

(Bestoas kuuldu kōlistamine)
Pr. Linde (tõuseb üles). Kōlistati. On
ehk parem, kui ma lähen?
Nora. Ei, jää aega; ega minule küll
kõlalist ei tule, jäl on wist keegi,
kes Põrwaldiga —

Penija (estoaüksel). Andke andeks, armuline proua - sääl on Keegi härra, kes advokadi härraga kõnelda soovib. Nora. Sa soovad küll panga direktori härraga?

Penija. Jah, panga direktori härraga, ma ei teadnud aga äieti - sest et doktori härra sääl sees on - Nora. Kes see härra on?

Kroogstad (estoaüksel). Minu olen, armuline proua! (Pr. Linde kökkub, langeb kökku ja pöörab akna poole.)

Nora (läheb terrandi ühe sammuga vastu, põnewalt, poole häälega). Tii? Mis see peab tähendama? Mis asjust teid minu mehega kõnelda on?

Kroogstad. Panga asjus - nõnda ütelda. Minul on arksia pangas väike kohake ja nagu ma kuulen, saab teie mees nüüd meie direktoriks.

Nora. Nii siis ainult -?

Kroogstad. - igawad äriasjad, armuline proua; muud mitte midagi.

40.

Nora. Ja, siis olge nõnda hääd ja astuge töötuppa! (Jätab külmanaverdiselt jumalaga, kumata ustoa ukse kinni paneb. Selle poiale löheb ta abjajuurde ja kohendab tuld.)

Pr. Linde. Nora - kes see mees oli?

Nora. See oli keegi Krogstad.

Pr. Linde. Siis ikka tõesti tema!

Nora. Tunned sa seda inimest?

Pr. Linde. Ma tundsin teda kama aja eest. Ta oli meie ümbruses kameimat aega advokadi asetaõtja.

Nora. Üsna õige.

Proua Linde. Kuibast ta enmast muutnud on!

Nora. Ta on abielus väga õnnetu olnud.

Pr. Linde. Nüüd on ta vist lesk.

Nora. Hulga lastega. - So. - Nüüd põleb tuli. (Paneb abjuukse kinni ja lukk. Kolb küigetooli eemale.)

Pr. Linde. Kõneldakse, et ta väga mitmesugust äri ajada.

Nora. So? Võib küll olla! Ma ei tea

41.
seda tõesti mitte. - Olga jätame äriasja =
de uuvimise, see on nü igaw.

- Doktor Rann (tuleb Helmeri toost).

Dr. Rann (uul ukse põial). Ei, ei, armas
sõber, ma ei taha eksitada; ma lähen
parem natukeseks ajaks sinu obikaasa
poole! (Paneb ukse kimmi ja näeb pr. Linde.)
O - polen wabandada, siin eksitan ma
wimaks ka?

Nora. Sugugi mitte! (Putrustab.) Doktor
Rann - jõud Linde.

Rann. Ah, see on nimi, mida sinu majas
sagedasti nimetatakse. Ma usun, et ma
ennist trepi põial teist mööda läiksin,
kui tulin.

Pr. Linde. Jah, ma käin treppisid õige
pikkamööda, ma ei kanna seda hästi.

Rann. Aha! Wäikene seesmine wiga?

Pr. Linde. Oieti rohkem wäsimus üldüig =
sest töötamisest.

Rann. Muud midagi? Siis olete küll
limma tulnud, et siinsetel pidudel emast
sugu kosutada?

Pr. Linde. Mina olen tulnud, et tööd otsida.

Rannk. Kas töö ^{4?} väsimuse ja üldia töo-
tamise vastu kõige mõjuvam abinõu
on?

Pr. Linde. Glama peab, härra doktor.

Rannk. Jah, see on kallis üldine ar-
vamine, et see tarviline olla.

Nora. Na, na, doktor - tee tahate ju
ka häämeelega elada!

Rannk. Muidugi tahan ma seda. Nii
vilets kui ma ka olen, süügi tahaksin
ma, et see jään võimalikult kanda kes-
taks. Minu haigetega on lugu kõigi-
gi naisama. Ja kõlbliselt haigetega
ei ole asi ka teisiti. Tääl on praegu-
sel silmapilgul naisugune kõbeline
laatsarus Helmeri juures.

Pr. Linde (surutud häälega). Ah!

Nora. Seda teie arvate?

Rannk. Ah, see on keegi advokat Kroq-
stad, - teie ei tunne seda inimest. - Ta
on oma iseloomu juurteni ära rikutud,
armuline proua. Aga isegi see hakkas
sellest nagu mõnest tähtsast osjast
lobisema, et ta elama pidavat.

Nora. So? - Mis tal⁴³ siis Torvaldiga
rääkida oli?

Rank. Ei tea teepoolt mitte. Ma
kuulsin ainult, et see arstia pangasse
puntuks.

Nora. Ma ei teadnud sugugi, et Krog-
et sel härral Krogstadil arstia pan-
gaga kuidagi tegemist on.

Rank. Temal on saäl mingisugune
väike koht. (Pr. Linde.) Ma ei tea, kas
teie pool ka niisuguseid inimesi on,
kes igal pool ähkides ümber jooksevad,
et kõlblisi mõdapaiseid wälja nuuskida
ja seda sorti mehi ühe ehk teise kosuli-
ku koha poole sobitada. Terwed peawad
siis ilusasti sellega leppima, et läbi
sõrmede waadata.

Pr. Linde. Öieti on aaga ka haigetel kõi-
ge suurem õigus hoolditsemise pääle.

Rank (Kehitab õlasiid). Noh, saäl ta
ongi! Just niisugused waated teewad inim-
lise seltskonna hoigemajaks.

Nora (Kes oma ette mõttesse wajunud oli, hakk-
ab poolwaljusti näerma ja plakutab käsa).

44
Konk. Mis pärast teie selle üle naerate?
Teate teie siis üldse, mis gettskond on?

Nora. Mis mina sellest rumalast getts-
konnast hoolin! Ma naeran hoopis-
teise asja üle - ühe hirmus weidra loo
üle. Ütelge emeti, doktor, kas kõik need,
kes arksia pangas ametis on, nüüd Tor-
waldi käsualusteks jäävad?

Konk. See on teie meelest nii hirmus weide

Nora (naerab ja trollitab). Laske mind,
laske mind! (Kõnnib taas edasi tagasi.)

Ah, see mõte, et meil - et Torwaldil nii
hulga inimeste üle nõnda suur mõju
on, see on tõesti ütlemata lõbus! (Võtab
mainustuse kotikesest taskust.) Doktor, soo-
vite vast šokoladi?

Konk. Oi, vaata emeti, šokolad! - Mi-
na arwasin, et see siin keelatud kaup
on!

Nora. O, ja muidugi - oga need siin
kinkis Christine mulle.

Pr. Linde. Kuidas? - Mina? -

Nora. Na, na, ära nüüd kohe ära chma-
ka! Sa ei väinud ju teada, et Torwald

ta mulle ära keelas. Ja pead nimelt tead-
ma, ta kardab, et ma sellest halvad häma-
bad saan. Ah, mis! Üks kord ei loe! Eks
ole, doktor? Siin, olge nüi lohke! (Pistab
kalle ühe pütsikese suhu.) Ja sinule ka,
Christine. Ja mina saan ka ühe; üsna
väikese, ehk kõigerohkem kaks. (Kõnnib
jälles) Ja nüüd olen ma tõesti üle kõige
õnnelik. Nüüd on veel üksainus asi
maailmas, milleks mul hirmus suur hirmu
on.

Rõnk. Noh, ja see oleks?

Nora. Ma tahaksin hirmus häameelega
midagi ütelda ja Torvald peaks seda
kuulma!

Rõnk. Miko tee seda siis ei ütle!

Nora. Ma ei tohi mitte, see ei ole ilus!

Pr. Linde. Ei ole ilus?

Rõnk. Ja, siis ei ole see küll mitte soovit-
av. Aga meile võite teie süügi-. Noh,
mis tee siis nüi häamelega Torvaldi
kuuldes ütelda tahaksite?

Nora. Ma tahaksin nüi hirmus hää-
melega südamepõhjast ütelda: Tuhad ja

46.
tuline, saadana jätta!

Rann. Kas te pärast laige olete?

P. Linde. Aga Nora—!

Rann. Ustelge ometi! Lääb ta ongi!

Nora (peidab mainuste kotikesi ära). Pst!

Pst! Pst!

Helmer (tuleb, palitab käewarrel, kübar käes)

Noh, armas Torwald, said sa temast
lahti?

Helmer. Jah, läks juba ära!

Nora. Põhin ma zind tutvustada:
see on Christine. Ta on tänasüa
jõudnud.

Helmer. Christine? — Wabandage, aga
ma ei tea mitte—

Nora. Proua Linde, armas Torwald, proua
Christine Linde.

Helmer. Ah so. Wististi minu abikaasa
noorepõlwe sõber?

P. Linde. Jah, meie olime endisest ajast
tuttawad.

Nora. Ja mõtle ometi, ta on selle pikka
reisi süateinud, et sinuga kõnõkida.

Helmer. Kuidas nü?

Pr. Linde. Seda just mitte ⁴⁷ -

Nora. Christine on nimelt kontori töödes
iliosaw. Ja nüüd tahaks ta hirmus häda-
meelga kellegi tubli ja osava mehe juha-
tuse alla saada, ja veel enam õppida,
kui ta juba oskab -

Helmer. Väga mõistlik, proua Linde.

Nora. Ja kui ta nüüd kuulis, et sina pangu-
Direktoriks oled saanud, - telegraaf on
selle üle teate laiali laotanud - reisis ta
nü ruttu kui võimalik sinu, ja - eks ole,
Torwald, mulle meelehäiaks väiksid sa
kiüll pisut. Christine häiaks teha? Mis!

Helmer. Võib olla, iseeni võimata see ei
ole. Teie olete wististi lehk?

Pr. Linde. Ja.

Helmer. Ja kontori töödega tuttav?

Pr. Linde. Ja, karmis hästi.

Helmer. Noh, siis on väga võimalik, et ma
teile koha wain muretseda.

Nora. plapsutab käss. Kas näed nüüd,
kas näed nüüd!

Helmer. Teie olete just parajal silmapil-
gul sija juktunud, proua Linde -

48.
Pr. Linde. Kuidas pean ma teid tänama
Helmer. Ei ole sugugi tarwis! (Tõmbab
palitu selga) Täna seks peate mind
agurabandama.

Rõnk. Oota, ma tulen ühes. (Tõob oma
kasuka estoast ja soojendab seda
ahju paistel.)

Nora. Ära liig kauaks ära jää, ar-
mas Tõrwald!

Helmer. Hinult tummikeseks, mitte kau-
mini!

Nora. Lähed sina ka, Christine?

Pr. Linde (tõmbab oma mantli selga). Ja,
ma pean nüüd küll omale korterit otsi-
ma minema.

Helmer. Siis võime ehk vast kükk ma-
selt sis minna.

Nora (Lindet aidates). Kui paha, et
meil nii kitsad ruumid on; aga meil
on täitsa võimata sulle -

Pr. Linde. Mis sa veel ei mõtle! Jumal-
laga, armas Nora, tänan kõige eest.

Nora. Jällenägemiseni! Täna õhtu
tuled sa, iseenesestgi mõista, meie poole

49.
Ja teie ka, härra doktor. Mis? Kui
teie terwis lubab? Muidugi lubab ta.
Pange aga enmast ilusasti soojalt
rüüdesse!

(Üleüldisel jutuvestruisel lähewad kõik
ette tupp; trepi pääält kuulduwad laste
häälid.)

Nora. Pääl nad on! Pääl nad on!

(Jookseb sinna ja avab ukse)

Anne-Marie (tuleb lastega).

Nora. Sisse, tulge aga sisse! (Kummardab
ja suudleb neid) Teie magusad - sinike-
sed! Waata neid, Christine, kas ei ole
nad armsad?

Ransk. Mitte pikka juttu siin tõmbe-
tule köös!

Helmer. Tulge, proua Linde. Nüüd on
see inimstele, kes emad pole, siin kaunis
väljakannutamata!

Ransk, Helmer ja pr. Linde (lähewad tre-
pist alla. Lapsehoidja läheb lastega
tuppa, Nora niisama, kumata cestoa
ukse kinni paneb).

Nora. Kui värsked ja rõõmsad teie

wälja näete! ^{50.} Ja need punased palad,
mis te kaasa toote! Nagu õunad ja
roosid! (Lapsed kõnelevad järgneval
ajal läbisegamini.) Kas lõbus oli,
mis? See on ju tore! Ah, sa söiduta-
sid Emmilt ja Bobi Kelguga? - Mõtle
õnneti! Jah, sa oled tubli poiss, Jvar!
Anna ta natukeseks minu sülle, Anne-
Marie! Minu magus väikene nuku-
lapskene! (Wõtab hoidja käest kõige
wäiksema lapse ära ja tantsib sellega)
Ja, ja, mamma tantsib Bobiga ka!
Mis, teie söidite lumepallidega? Oh,
sõial oleksin mina ka seas pidanud ole-
ma! - Lase olla, ma wõtan nad ise rii-
dest lahti, Anne Marie. Lase aga mind,
ma teen seda nii häämulega! Mine
nii kuuaks lastetuppa. Ja näed nii
külmetanud wälja, ahjuuugus on kuum
kohwi sinu jaoks.

(Lapsehoija lähed poole tuppas
Nora wõtab lastel palitud ja kübarad
ära ja wiskab neid sinu ja sinna, wahetajal
l. s. t. neid läbisegamini rääkides)

Nora Ah mis! Suur koer jooksis teile järele!
 Ega ta teid ometi ei hammustanud? Ei, nü-
 guseid väikseid, armsaid nukukesi koerad
 ei hammusta! Mitte pakkide sisse vaadata,
 juur! Mis see on? Ja, kui teie seda teaksi-
 te! Ah, ei, ei, seal on midagi paha asi sees!
 Lo! Mängida tahate? Mis me siis mängime?
 Arapeitmist? Jah! Mängime siis arapeitmist.
 Bob peab ermast kõige esiti ära peitma.
 Ah mina? Noh, olgu, mina peidan ermast
 siis kõige esiti ära!

(Nora ja lapsed mängivad juure rõõmu ja
 naeruga toas ja par. pool olewates ruumi-
 des. Kõige rüümaks peidab Nora louna alla.
 Lapsed tormavad sisse, otsivad, ei leia aga.
 Siis kuuluvad nad aga allawartitud uvera,
 kargavad louna juurde, tõstavad lauakei
 üles ja näevad teda. Formiline rõõmu
 avaldus. Nora ronib üles ja nagu tahaks
 ta neid hirmutada. Uus rõõmukisa. Wa-
 lajal on wäljast sissekaigukesse poole
 riputatud keegi ei ole seda tähele pannud.
 Nüüd avatakse uks pooliti ja Krogstad
 ilmub nähtawale. Ta ootab naturkene;

mäng kestab edasi.)

Krogstad. Wabandage, proua Helmer -
Nora (alloisurutud korjatusega, pöörab
ümber ja hüppab pool üles). Ah! Mis
teie tahate?

Krogstad. Wabandage - trepi ukse oli
pöökil; oli vist ära unustatud teda
lukku panna.

Nora (täuseb üles). Minu mees ei ole
kodus, härra Krogstad.

Krogstad. Teda ma tean.

Nora. Io - mis te siis siit tahate!

Krogstad. Teiega paar sõna rääkida.

Nora. Minuga -? (Tõssa lastele) Minge
sisse Anne-Marie juurde. Mis? Ei, see
võoras härra ei tee maailmale midagi
paha. Sui ta ära läheb, mängimine
edasi. (Wüb lapsed pah. p. tuppa ja
päneb ukse nende järel kinni.)

Nora (rahutult, põnewisega). Teie tahate
te minuga rääkida?

Krogstad. Jah.

Nora. Täna? - Aga täna ei ole ju
weel esimene?

53
Krogstad. Ei, tänna on jõuluõhtu. See on teie enese teha, missuguse kingituse teie soate.

Nora. Mis teie tahate? Täna ei või ma milgil tingimisel -

Krogstad. Sellest meie asiotsa ei räägi. Siin on teise asjaga tegemist. Teil on ometi silmapilguks aega?

Nora. O, ja, muidugi, aega mul on, ehk ma küll -

Krogstad. Heia küll. Ma istusin olseini restoranis ja nägin teie meest üle uulitsa minema -

Nora. Ja muidugi.

Krogstad. - ühe naesterahwaga.

Nora. Ja mis idasi?

Krogstad. Põhin ma oma küsimust lubada: oli see naesterahwas pr. Linder?

Nora. Jah.

Krogstad. Tä ei ole veel kausa siin?

Nora. Alles tänasida jõudnud.

Krogstad. Tä on vist teie hääd sõber?

Nora. Ja, seda ta on. Aga ma ei mõista -

54.
Krogstad. Mina olen ka temaga ühes
kord tuttav.

Nora. Seda ma tean.

Krogstad. So? Teie teate siis sellest as-
jast? Seda ma arvasin. Põhin ma
teilt lühidalt ja selgelt küsida: saab
proua Linde aktsiapangas koha?

Nora. Härra Krogstad, kuidas võite
teie enesele lubada, mind ülekuulamisele
võtta?! Teie, minu mehe kõrvale?

Stega, et teie kord juba küsite, siis peate
ka teada saama: ja muidugi, proua
Linde saab seal koha. Ja mina ise
olen seda toimitanud, härra Krogstad.

Krogstad. Ma olen siis õieti arvanud.

Nora (kõik edasitagasi). Mu Jumal,
naturkene mõju on ju iska. Klüiginas
terahvas oldakse, ei ole sellega veel kau-
getigi võeldud, et - kui keegi teinimas
on, härra Krogstad, siis peab ta
ennast tõesti hoidma, kellegagi kok-
kupõrkamast, kellel - hrr -

Krogstad. Kellel mõju on?

Nora. Ja muidugi!

55
Krogstad (münditud Foonil). Proua
Helmmer, kas tahate nõnda häda olla
ja oma mõju minu kasuks tarvitada?

Nora. Kuidas? Mis teie sellega arvate?

Krogstad. Kas ei tahaks teie lohkelt selle
est hoolt kanda, et ma oma väikese
koha pääle arstiapangas alles jääksin?

Nora. Mis see tähendab? Kes tahab
siis teilt teie kohta ära rätta?

Krogstad. Ah, minu es ei ole teil tarvis
teadmataid mängida. Ma saan sellest
väga hästi aru, et see teie sõbrale just
suurbt meelhead ei tee minuga kokku
puutuda, ja mõistan niid ka, kellele
ma selle est tänu välgnen, et mind
ära ajada tahetarse.

Nora. Aga ma kinnitan teile -

Krogstad. Ja, ja, ja - lühidalt öeldud -
weel on aeg ja ma soovitan teile oma
mõju tarvitada ja seda tapistada.

Nora. Aga härra Krogstad, mul ei
ole mingit mõju.

Krogstad. Mitte? Ma arvasin siiski
praegu alles teie oma suust kuulvat -

56.
Nora. See ei ole midagi muudagi nõnda
mõista. Mina! Skuidas võite teie ar-
wata, et mul oma mehe peäle niisuguse
ne mõju on?

Hrogstad. O, ma tunnen teie meest üliõpi-
lase ajast saadik. Ma ei pea härra pan-
gad direktori kindlaks, kui kõiki teisi
abielumehi.

Nora. Kui teie minu mehest halvaks
pärnes rõõgite, siis näitan ma teile ust.

Hrogstad. Teil on julgest, armuline
proua.

Nora. Mul ei ole teie eest enam hür-
mu. Waststi peäle uue aasta olen
ma terveest sellest loost wäljas-

Hrogstad (taltsub ennast jälle). Kuul-
ge nüüd mind, armuline proua. Häda-
korral võitlen ma du ja surma peäle,
et oma wäikest kohta pangas alles
hoida.

Nora. Näib tõesti nõnda olema.

Hrogstad. Mitte üksi siisetuleku jä-
rast! Sellest ei hooliks ma suuremat.
Siin on millegi muuga tegemist. No ja

57.
ma pean seda juba ära ütlemä. Wõõda-
ke, asi on järjeline. Teil on vist niisama
hästi teada, nagu terwel ilmal, et ma
mõne aasta eest ühe mõtlemata teo läbi
alla langesin?

Nora. Ma usun midagi sellesarnast
kuulnud olevat.

Kroostad. Asi ei tulnud kohtu ette.
Aga sellest silmapilgust poiale olivad
mulle ühe korraga kõik teed nagu
kinni pantud. Lius hakkasin ma seda
äri ajama, mis keie ka tunnete. Mida-
gi pidin ma ju tegema ja ma võin
küll ütelda, ma ei olnud mitte üks-
pohematest. Nüüd aga pean ma ter-
west sellest loost välja saama. Minu
pojad kasvavad suuremaks, nende
järgest pean ma püüdma emale nii
palju kodulist lugupidamist võita.
Kui iganes võimalik. Koht pangas
oli mulle nõnda ütelda esimene aste. Ja
nüüd tahab keie mees mind jala hobbiga
trepi alla tõugata, nii et ma uuesti
põri sees lamama pean.

58.
Nora. Aga jumala pärast, härra
Krogstad, see ei seisaks kuidagi väsi mi-
nu rõimuses, teid aidata.

Krogstad. Iest et teil häda tahtmine
juhtub. Mul on oga abinõu teid
selleks sundida.

Nora. Ega teie ometi minu mehele
ütelda ei taha, et ma teile raha võlgu
olen.

Krogstad. Kõn - ja kui ma nüüd seda
temale ütlesin?

Nora. See oleks teie poolt olatu! (Pisa-
rad kipuvad silmi.) See saladus, mis
minu rõõm ja uhkus on, - tema peaks
seda nii imetul ja jämedal viisil teada
saama? - Teie käest teada saama!
Teie sünnitaksite mulle selleja kõige
raskemaid pahandusi -

Krogstad. Ahnult pahandusi?

Nora (ägedalt). Aga tehke seda ometi!
Teie ise saate selle läbi kõige suuremat
kohjus, siis alles näeb mu mees, kui
halb inimene teie olete. Ja oma kohast
jääte teie siis just ilma.

59.
Broogstad. Ma küsisin, kas teie oinult
koduseid põhandusi kardate?

Nora. Saab minu mees seda teada, siis
maksab ta muudugi veel puuduva
summa silmapilk ära. Ja siis ei ole
meil teiega enam midagi tegemist.

Broogstad (sõnnim lähemale). Ahuloge,
proua Helmer, - üks-kahest, kas on
teil halb mälu, ehk ei ole teil äriaja-
misest kõigevähemat aimugi! Ma
pean teile seda asja küll natukene
põhjolisumalt ära selgitama.

Nora. Skuidas siis?

Broogstad. Kui teie mees haige oli,
tulite teie minu poole, et 1200 taalrit
laenata.

Nora. Ma ei teadnud kedagi teist.

Broogstad. Ma lubasin teile selle raha
muretseda -

Nora. Teie muretsesite ta ju ka.

Broogstad. Ma lubasin selle summa teile
teatavatel tingimistel laenata muret-
seda. Teie olite seekord oma mehe haigu-
se pärast nii mures ja kibedasti sellega

tegemises, et reisiraha saada, nõnda
 et teil kõrvaliste asjade jaoks küll
 mõtteid ei olnud. Sellepärast on väga
 kohane teile neid meelde tuletada.

Nii siis — mina lubasin teile selle raha
 võlatähe vastu muutseda, mis ma ise
 valmis kirjutasin.

Nora. Ja millele mina alla kirjutasin
Krogstad. Häid küll! Aga selle alla
 lisasin ma veel mõned riid juurde,
 millega teie isa võla eest vastutuse
 oma pääle võttis. Nendele riidadele pidi
 teie isa alla kirjutama.

Nora. Pidi? — Tä kirjutas ju alla.

Krogstad. Ma olin kumpäeva kirjutama
 ta jätnud; see tähendab, teie isa pidi
 ise alla kirjutamise puhul ta üles mär-
 kima. Kas mäletate veel, armuline
 proua?

Nora. Ja, ma usun küll —

Krogstad. Selle pääle andsin ma võla-
 tähe teile ära, et teie ta postiga oma
 isale saadaksite. Kas ei olnud nii?

Nora. Ja.

Krogstad. Ja seda tegite teie muudugi
mõista kõhe, sest juba 5-6 päeva pärast
toite teie selle paberi oma isa allkirja-
ga mulle tagasi. Selle järel saite teie
teatud summa välja makstud.

Nora. Noja. Kas ei ole ma teile siis
punkti jõul maksnud?

Krogstad. Haudis korralikult, ja -
tõga - aga et meie endise kõneaine
juurde tagasi pöördä - see oli sel kor-
ral küll väga raske aeg teile, armu-
line proua.

Nora. Ja, seda ta oli.

Krogstad. Teie isa oli vist rängasti haige?

Nora. Tä oli suuremas.

Krogstad. Ja suri varsti pääle selle?

Nora. Jah.

Krogstad. Ütelge emeti, proua Helmer,
kas mäletate ikka juhtumise kombel oma
isa surma päeva? Ma arvan nimelt,
kuupäeva.

Nora. Pöpa suri 29. septembril.

Krogstad. Usna õige. Ma kuulasin
seda järel. Ja sellepärast ei mõista ma

62.
nähte imelikku asja - (tõmbab ühe pa-
beri nähtawale) Kuidagi wüsi ära sel-
tada.

Nora Missugust imelikku asja? Ma
ei tea mitte -

Krogstad. Seda imelikku asja, armu-
line proua, et teie isa kolm päewa
pöiale surma selle wõlatõhke alla on
kirjutanud.

Nora. Kuidas? Ma ei saa aru -

Krogstad. Teie isa suri 29. septembril.
Nüüd wõadake näha - siin on teie isa
alkkirja päew - 2. oktober. Kas see ei
ole imelik, armuline proua?

Nora (waiwib).

Krogstad. Kas wõite mulle seda ära
selitada?

Nora (waiwib ikkawäl).

Krogstad. Silmatorkaw on ka see, et
sonad „2. oktober“ ja aastawarw mitte
teie isa käekiri ei ole, palju enim
kellegi teise käekiri, mis mulle tuttas
näib. Noh, seda wõib ju kuidagi sel-
tada. Teie isa wõis ära unustanud olla.

63.
oma allkirjale Kuupäeva juurde lisada
ja siis tähendas ehk Keegi teine Kuupäeva
um! kaudu järele, et kui surmasõnu-
met teati. Selle juures ei ole ka midagi
halba. Ainult nime allkiri on tähtjas ja
see on ometi õige, proua Helmer? Teie isa
kirjutas ometi ise, oma käega, nime
süd alla?

Nora väikese pause järele, viskab pea ta-
gasi ja vaatab trotslikult temale otsa.
Ei, see ei ole nõnda: mina kirjutasin
papa nime sinna alla.

Krogstad. Ei, armuline proua, - kas teate
ka, et see kardstaw tunnistus on?

Nora. Mikspärast? Teie saate oma
raha varsti kätte.

Krogstad. Lubage mulle üks küsimus -
mikspärast teie seda dokumenti oma
isale ei saatnud?

Nora. See oli võimata. Papa oli ju-
hange. Kui ma temalt allkirja oleksin
palunud, siis ma ka temale ütleni pi-
danud, mis otstarbeks ma raha tarvita-
sin. Aga raskele haigele ei võinud ma

64
õnneti mitte ütelda, et minu mehe elu
hädasohus on. See oli täitsa võimata
Krogstad. Iis oleks teile parem olnud
väljamaa reisi katki jätta.

Nora: Ei, ka see oli võimata. See reis
jidi minu mehe elu päästma, - seda
ei võinud ma katki jätta.

Krogstad: Aga kas teie selle pääle ei
mõelnud, et teie mind sellega petsite?

Nora: Seda ei võinud ma sugugi tä-
helepanna. Teie ei läinud mul midagi
korda. Ma ei võinud teid sallida, sest
et teie nii südameata olite ja nii palju
raskusi tegite, ehk te küll teadsite, kui
kardetan minu mehe seisukord oli.

Krogstad: Prona Helmer - teil ei ole
nähtavasti sellest sugugi õiget aru-
sõnnist, mis asjas teie süüdi teinud
olite. Aga ma väin teile ütelda: see, mis
minu uskukord tein ja mis minu terve
kodanlised seisukohal põhja alt võttis,
ei olnud sugugi suurem ega parem.

Nora: Teie? Teie tahate mind uskumata
panna, et teie mõne julge teo ette olite

rotanud, et oma abikaasa du päästa?

Krogstad. Seadus ei rüsi põhjuste järele.

Nora. Siis peab see väga halb seadus olema.

Krogstad. Halb ehk mitte - Kui ma selle paberitüri kohta kätte annan, siis mõistetakse teid seaduse järele süüdi.

Nora. Seda ei usu ma ial ega ilmaasgi!

Tütrel ei peaks õigust olema oma vana, surma pool haiget isa hirmu ja mureest hoida? Naisel ei peaks õigust olema oma mehel du päästa? Mina ei tunne seadusi mitte nii selgesti, aga ma olen kindel, sõil peab kusagil seisma, et niusugune asi lubatud on. Ja seda teie ei tea, teie, advokat? Teie peate küll halb õiguse teadlane olema, härra Krogstad.

Krogstad. Võib olla. Aga äridest, niusugustest äridest, nagu meil üksteisega es on, niusugustest ma midagi ei tea, seda usute teie ometi? - Hõia küll. Tõhke nüüd nagu hääks arvate. Aga seda ütlen ma teile: Kui mind

66.
teistkorda välja tõngatakse, siis peab
teie mulle seltsiks olema. (Tõuital ja
läheb läbi cestoa ära)

Nora (sisab vähe aega mõttes, viskab
siis päa kuklasse. Ah mis! ta tahab
mind hirmutada! Nii rumal ei ole ma
siis ometi mitte! (Kokkab laste mantli
kokku panema, peatab sellega varsti)

Aga - ? - - Ei, see on ju võimata! Ma
tegin seda ju ometi armastuse pärast
Lapsed (pah. p. uksest). Mamma, praegu
läks võõras mees majaurgust välja!

Nora. Ja, ja, ma tean. Aga ärge rää-
kige kellelegi sellest võõrast mehest!
Kas kuullete? Ka papale mitte!

Lapsed. Ei, mamma, aga kas mõn-
gid nüüd jälle meiega?

Nora. Ei, praegu mitte.

Lapsed. Aga mamma, sa lubasid ju!

Nora. Ja, aga ma ei saa praegu.

Minge teisi tuppa, mul on veel palju
tööd teha. Minge, minge, minu arm-
sad, väikesed lapsed! (Lümbib neid õr-
nalt kõrvalolevasse tuppa ja paneb u

se nende järelt kinni. ^{67.} Istub sohva peäle, võtab ühe tikanduse kätte ja õmbleb mõned pisted, peatab varsti.) Ei! (Wiskab töö ära, tõuseb üles, läheb astoa ukse juurde, hüüab) Helene! Tõoge jõulupuu sisse! (Läheb pah. p. laua juurde, avab laeka, peatab jälle.) Ei, aga see on ju täiesti võimata!

Tänuja tüdruk (jõulupuuaga). Kuhu ma ka panen, armuline proua?

Nora. Siin, kesk tuba.

Tüdruk. Pean ma midagi muud veel koorma?

Nora. Ei, tänan. Mul on kõik, mis tarvis. (Tüdruk on puu kohale pannud, läheb välja. Nora hakkab puud ehitama.) Siia tulewad küünlad ja siia lilled. — See kole inimene! Lollus! Lollus! Lollus! Kõik on ju korras! Jõulupuu peab ilmsaama. Ma tahan kõik teha, mis sind rõõmustab, Förwald; — ma tahan sulle ette laulda, ette tantsida — Helmer tuleb väljast, artii pamp Kaenla all).

68.
Nora. Ah, sa tuled juba tagasi!

Helmer. Ja. Käis keegi siin?

Nora. Siin? Ei!

Helmer. Jäulix! Ma nägin, kui
Frogstads majast välja tuli.

Nora. So? Ah, õigus, Frogstads - see
oli ühe silmapilk siin.

Helmer. Nora, ma näen seda su
näost; ta käis siin ja palus sind, et
sa teda ust häva sõnad ütleksid.

Nora. Jah.

Helmer. Ja seda pidid sa nagu isene-
selt tegema. Sa pidid minu ees galajas-
hoidma, et ta siin käis. Kas ei palu
nud ta sind ka seda teha?

Nora. Ja, Forwald, aga -

Helmer. Nora, Nora ja sellega võisid
sa nõuus olla? Niisuguse inimesega
lõbivõõrakimisi jidada ja temale
weel lubadusi anda. Ja pääle selle
minule waletada!

Nora. Waletada!

Helmer. Kas ei ütelnud sa, et keegi siin
ei käinud? (Ahwardab sõrmega) Seda

ei tohi minu laululimusele ilmasgi enam teha! Laululimusele tohib ainult puhta noorakesega looritada - mitte mingit vale tooni! (Wõtab tema ümber kinni.) Kas ei pea sa nõnda olema?

Ja - ma teadsin seda ju. (Looseb ta lah- ti.) Ja nüüd mitte sõnagi enam sellest! (Jstub abju ette.) Ah, kui see ja mõnus siin on! (Loorib paberisi.)

Nora (jõulupungaga tegevuses, väikese pause järel.) Torwald!

Helmer. Ja?

Nora. Ma olen ülikonnime Stenborgide pool peetava näokatte pidu üle piirita rõõmus.

Helmer. Ja mina olen piirita uudishimu- line, mis uudist sa mulle ülikonnaga valmistad?

Nora. Ah, see on päris rumal!

Helmer. Mis siis?

Nora. Mulle ei tule midagi mõistlikku malle; kõik on nii tühine, nii mitte midagi ütlew.

Helmer. On Norakene sellele arusaami-

sele jõudnud? 70.

Nora (tema too li toga, Käed too li
leeni pääl). On sul väga palju tööd,
Tõrwald?

Helmer. Ah -

Nora. Mis-paberid need on?

Helmer. Panga asjadesse puutuvad as-
tid.

Nora. Juba.

Helmer. Ma loovsin endise juhatuse
peolt omale volituse anda, et ma tee-
rijate seas ja üriajamises tarvilisi
muudatusi võin ette võtta. Selleks
pean ma jõulunädalat tarvitama.
Ma tahan, et uueks aastaks kõik
korras on.

Nora. Sellepärast oli siis väene Krog-
stad -

Helmer. Hm -!

Nora taotab ikka veel toolileeni na-
jale, Kratsil kasakesi tema kuklatagu-
seid juukseid). Kui sul mitte nõnda
palju tööd ei oleks, siis paluksin ma
sinult ühte väga suurt meelehääd, Tõr-

wald.

71.

Helmer. Lose kuulda! Mis-see peab olema?

Nora. Sellelgi ei ole ju nõnda peenikest maitsset kui sinul. Nüüd tahaksin ma häämelega näskotte pidul õige ilus wälja näha. Torwald, kas ei võiks sina mind aidata ja mulle nõuu anda, mis ülikomma ma waliksin ja kuidas see tehtud peab olema?

Helmer. Aha, wäikene jonnipunn otsib päästjat inglit!

Nora. Jah — Torwald, ilma sinu abita ei saa ma sellega küll walmis.

Helmer. Noh, ilus; ma mõtlen selle asja üle järele; küllap meie juba midagi wälja arwame!

Nora. Ah, see on sinust nii armas! (Läheb jälle jõulupuu juurde.) (Pause) Sui ilusasti need punased lilled sünniswad! — Ütle wõeti, on see tõesti nii paha, mis Krogstad teinud?

Helmer. Tä on allkirja wõlthinnud. On sul sellest aimu, mis-see tähendab?

Nora. Tä tegi seda ehk hõda sünnil?

72.
Helmer. Ja, ehk - nagu palju teised,
kergetäpsusest. Mina ei ole nõnda
südameta, et ma üht inimest naisuguse
ühekorrase eksimise loobi pärast hingi-
mata hukka mõistaksin.

Nora. Ja, eks ole, Pörrwald?

Helmer. Nõnigi naisugune võib ennast
kõlbliselt üles aidata, kui ta oma ek-
situse avalikult üles tunnustab ja
oma nõtuse ära kannab.

Nora. Nõtuse - ?

Helmer. Aga Krogstad ei käinud seda
teed. Kõiksugu kavaluste ja konksude
abil jettis ta ennast välja ja nimelt
see on teda kõlbliselt hävitanud.

Nora. Usud sa, et -

Helmer. Mõtle omati, kuidas naisuguse
ne süüga koormatud inimene igapäevi
valetama, petma ja silmakirjaks moo-
nutama peab; kuidas ta oma kõige
lähemate es- ja isegi oma abikaasa
ja laste es näokatet kandma peab.
Laste es. Nora, see on just see kõige
hirmsam.

Nora. Misspärast? 73.

Hetner. Sellespärast, et niusugune wale-
ya täidetud õhuring tervele perekonnale
haiguse idusid toob. Jja laste hinge-
tõmbamine niusuguses majas on ühe
sõk teise kurites idudega täidetud.

Nora (temale ligemale). Oled sa selles
kindel?

Hetner. Minu kallikene, kui adrokad
olen ma seda elu sagedasti küllalt
tähele pannud. Peadegu kõigil, wara-
selt hukkaläinud inimestel on walelikud
emad olnud.

Nora. Misspärast just - emad?

Hetner. Kõigesagedamini tuleb see
ema poolt. Aga isad mõjuwad muidugi
ka niasama. See on iga juristile wäga
hästi tuntud. Ja sellegipärast wõis see
Krogstad arastate koupa oma lapsi
wale ja silmaksirja oleku läbi kihwti-
tada; ja just sellespärast nimetan
ma teda kõlbiselt langetenuks. (Siru-
tab Norale kõied wastu) Sellespärast
peab minu wäike, armas Norakene

74.
mulle lubama, mitte tema poole hoida.
Käsi selle pääle? - Noh! Mis see
on? Anna mulle käsi! So! Mahateh-
tud! Ma kinnitan sulle, minul oleks
võimata temaga koos töötada, mul
on naisuiguse inimese juuresolekul pä-
ris kehalikult halb tundmus.

Nora (tõmbab käe ära, lähleb teisele
poole jõulupuud). Kui palaw siin on.
Ja mul on nii palju teha!

Helmer (tõuseb üles ja võtab oma pabe-
riid kokku). Ja, mina pean ka veel
enne õhtusööki mõne neist läbi luge-
ma. Kõr sinu ülikonna pääle pean
ma mõtlema. Võib olla, ehk on mul
ka juba midagi valmis, mis-kuldpa-
beril sees jõulupuul külge võiks ripu-
tada. (Paneb käe tema pääle pääle)

O, ja, minu armast laululinnukene!
(Ära oma tupp, paneb ukse kinni.)

Nora (tasa, võikese paus järel).
Ah, mis! See ei või olla! See on või-
mata! See peab võimata olema.

75.
Lapseloidja (par. p. ukse päält). Laps-
sed puluvad nii ilusasti, kas nad mitte
mamma juurde tulla ei tahiks?

Nora. Ei, ei, ei! Mitte minu juurde!
Ole sina nende juures, Anne-Marie!
Koidja Ja, ja, armuline proua!
(Pööneb ukse kinni.)

Nora (hirmu pärast kohvatus). Mina
ajassin oma lapsed hukka! - Kihsti-
kaksin oma kodu ära -? (Wäike
wohedaeg, tõstab peäd.) See ei ole tõsi.
See ei ole ial ega ilmasgi tõsi!

(Esimes)

Teine vastus

Lesama tuba. Klaweri juures nur-
gas seisab jõulupuu, tühjak tektud, korra-
tu ja ärapõlenud küünaldega. Nora
kübar ja mantel on sohva peal.

Nora (on üksinda toas; ta kõnnib
rahutult edasi tagasi, viimaks jääb
ta sohva juurde seisma ja võtab oma
mantli).

Nora (laseb mantli maha langetada).
Lõõl on keegi! (Läheb ukse juurde
ja kuulatab.) Ei, mitte kedagi! Mui-
dugi - täna, esimesel jõulupühahal ei
tule keegi - ja homme ka mitte. -
Aga ehk vast - (avab ukse, vaatab
välja.) Ei, kiviakastis ei ole midagi
- usna tühi! (Läheb läbi toa.) Ah,
lollus! Tä ei mõtelnud seda muidugi
mitte tõsiselt. Sellesarnast ei või
ju zündida! See on väimata. Mul
on ju kolm väikest last.
Lopshoidja (tuleb suurest papist
kastiga koh. p. toast). Leidsin viimaks

77
ometi kasti maskeerikonnaga üles.

Nora. Hää küll, pange laua pääle!

Lapsehoidja (teeb seda). Tä on õige kortsumine.

Nora. Ilu ma teda ometi pihuks ja puruks kiskuda võiksin!

Lapsehoidja. Aga teda võib võiga hästi jälle korra seadida; ainult natuke ne hammatust!

Nora. Jah, ma lähen wälja ja kutsun proua Linde omale abiks.

Lapsehoidja. Juba jälle wälja? Selle halwa ilmaga? Proua Nora, teie külmataate ennast veel ära - jääte haigeks!

Nora. See ei oleks veel kõige pahem. - Mis lapsed teevad?

Lapsehoidja. Need waesed ussikesed mängivad oma jõulukingitustega.

Aga -

Nora. Kas nad tihti minni järele küsivad?

Lapsehoidja. Nad on sellega ju nii väga harjunud, mammad enese ümber näpema.

78.
Nora. Ja, aga, Anne-Marie, tulevi-
kus ei või ma nendega enam nii pal-
ju koos olla, kui süüsaadik.

Lapsehoidja. Noh, väikesed lapsed
harjuvad kõigea ära.

Nora. Arvad sa? Usud sa, et nad
oma mamma ära unustavad, kui
ma päriselt ära läheksin?

Lapsehoidja. Hoidnu-päriselt ära!

Nora. Anne-Marie, ütle mulle - ma
olen selle üle nii tihti järele mõelnud
- kuidas sa jõuda seda lubas, et ma
sa oma lapse wõõraste kätte kaswa-
tada andsid?

Lapsehoidja. Aga ma pidin ju seda,
kui ma väikese Nora ammekoht-
sin saada.

Nora. Ja, aga et sa seda tahtsid?

Lapsehoidja. Kus ma naisuguse häda
koha võisin saada. Waene tüdruk,
kes õnnetuse sisse langenud, peab
weel rõõmus olema! See halb inimene
ei teinud minu häöks ju midagi.

Nora. Sinu tütar on sind wist küll

ära unustanud? 79.

Lapsehoidja. Oh, ei, sugugi mitte!
Ja kirjutas mulle siis, kui ta levis-
oli, ja siis kah, kui ta mehele sai.

Nora (koelustab teda). Ja wana Anne-
Marie! Sa olid mulle nii hästi ema,
kui ma väike olin!

Lapsehoidja. Waaes, väikesel Nora
ei olnud ju muid emad põiale minu.

Nora. Sui nüüd minu väikestel enam
ema ei oleks, siis tean ma selgesti,
et sa ka nendele - rumalus, rumalus,
rumalus! (Avab papist kostikeses)

Mine nende juurde. Ma pean nüüd -
ja soad näha, kui ilusaks ma emast
hommene teen!

Lapsehoidja. Ja, terwel pidul ei soa
keegi nii ilus-olema, kui Nora prooua!
(Pähi poole ära.)

Nora hakkab kasti wälja pakkima,
wiskab oga uuesti kõik sisse. Ah,
kui ma suleti wälja minna toeksin!
Sui oga sel ajal keegi tuleb? Sui
wähepääl kodu ainult midagi ei jektu.

30.
Ah, rumalus! Illes peaks siis tulema
hinult mitte selle poiale mõelda!
Nüüd horjaga muhv siledaks. Flusad
kindad. Flusad kindad. Ära nende
mõtetega! Ära! üks - kaks - 3 - 4 -
5 - 6 - (Karjatab) Ah, saiäl tuleb -
(tahab ukse poole, jõuab nõutult
seisma)

(Pr. Linde tuleb eest, Kuhu
ta mantli ja kübara ära on pannu)
Nora. Ah, sina oled, Christine? Muid
ii ole küll kedagi enam võljas? - He
hää, et siin oled!

Pr. Linde. Ma kuulsin, sa olla minu
pool üleval käinud ja minu järele
küsinud.

Nora. Ja, ma lõiksin just saiält
mööda. La pead mind nähtu eni
ta ra. Jst me sohva poiale. Sk
uule siis! He mine on üleval konsul Sten
borgi juures nõokatte pidu ja Forval
tahob, et ma Neapoli Kalatu drum
ülikonnas ilmun ja tarantellat tant
sin, zest ma õppisin se da Capri saar

81.
Pr. Linde. Waata õieti, sa annad
sis ju tõelise etenduse.

Nora. Ja, Forwald arwab, ma peak-
sin seda. Waata, siin on see ülikond.
Forwald laskis ta mulle Italias-tekas,
aga nüüd on kõik nii korratutes, et
ma sugugi ei tea —

Pr. Linde. Küll me ta jälle korda sea-
me; see on ainult pael, mis siit ja
sõält lahti läinud. On sul nõela
ja niiti? Ise — siin on ju kõik, mis
meil tarwis läheb!

Nora. O, kui armas see sinust on!

Pr. Linde (õubleb). Siis-homme lähed
sa selles-ülikonnas? Kas tead mis,
Nora — siis tulen ma üheks silmapilguks
sina, et sind ehtetes näha. Aga ma
olen ju päris-õra unustanud, sind
eilase lõbusa õhtu eest tänada.

Nora (tõuseb üles, käib edasi tagasi).
Ah, eila ei olnud siin minu meelest sugu-
gi nii lõbus, kui muudu! — Sa oleksid
juba varemini linna pidanud tulema,
Christine. — Ja, Forwald mõistab tõesti

Kodu lobusaks ja kenaks teha!
Pr. Linde: Ja sina niasanti, arwan
 ma. Ega sa asjata oma isa tütar
 ei ole. - Aga ütlemulle, on härra
 doktor Rann olati nii halvast tu-
 jus, nagu eila?

Nora: Ei, - eila oli see väga silma-
 torkav. Aga ta on väga kardetav
 haige. Tal vaesel on seljaroosusik.
 Ja pead nimelt teadma: tema isa
 oli üks vastik inimene, kes omal
 naisterahvaid pidas ja nõnda ed-
 si - ; ja sellepärast, mõistad, oli
 poeg juba lapsest saadik haige.

Pr. Linde (laseb töö sulle langeda).
 Aga armsam Nora, kust sina nii
 sügusid asju tead?

Nora (jalutab sira ja sirnas). Pak-
 kui kolm last majas on, siis tuleb
 vahetevahel naisterahvaid küla-
 liseks, kes - kes nii, teatud viisil
 ise pooled arstid on ja need jutust-
 wad mõndagi.

Pr. Linde (õmmleb jälle, väike pause)

Kõib härra doktor⁸³ Rank igapäew
teie pool?

Nora. Jga jumalapäew! Ta on ju
Porwaldi kõige parem noorepõlve sõber.
Ja minu hääd sõber on ta ka. Doktor
on nõnda ütelda perekonna liige.

Pr. Linde. Aga ütles mulle ometi, on see
mees usna õiglane? Ma arvan, kes
ei ütles ta inimestele hõänmelega mee-
litusi?

Nora. Just selle wastu. Skuidas sa
selle pääle tuleid?

Pr. Linde. Kui sa eila mind temaga
tutvustasid, kinnitas ta, et ta minu
nime sinu majas sagedasti on kuul-
nud; aga pärast panin ma tähele,
et sinu mehel aimugi ei olnud, kes ma
õieti olen. Skuidas võis siis härra
Rank - ?

Nora. Ja, see on usna õige, Christine.
Porwald armastab mind nii väga, ja
sellepärast tahab ta mind ka ainult
üksi oma jaoks saada, nagu ta üt-
leb. Esimestel aastatel sai ta peadegu

84.
armukad doks, kui ma mõnda
armast inimest kodus ainult ni-
metasin. Siis jätsin ma seda
muidugi tegemata. Aga doktoriga
kõnelema ma tehti niisugustest asja-
dest; tead sa, ta kuulab häameelega
peält.

Pr. Linde. Kuule õige, Nora, paljudes
asjades olid sa veel päris laps. Minu
olen mõni häa aasta vanem ja
mul on natuke enam elutarkust.
Ma tahan sulle midagi ütelda: Kats-
sellele loole doktor Ranniga lõpp
teha.

Nora. Lõpp teha, missugusele loole?

Pr. Linde. Noh, nii - üldse, arvan
ma. Vihalebised sa ühest rikkast
armustajast, kes sulle raha pidi muu-
sema -

Nora. Jah, ühest armustajast, keda
üldse ei olegi - kahjuks. Aga mis
idasi?

Pr. Linde. On doktor Rannil varandus

Nora. Ja, seda tal on.

85
Pr. Linde. Ja kedagi, kellest tal hoo-
litseba oleks?

Nora. Mitte kedagi. Aga -

Pr. Linde. Ja tema võib igapäev teie
pool?

Nora. Sa kuulsid seda ju.

Pr. Linde. Kuidas võib see penike mees-
oneti nii põõletungiv olla?

Nora. Ma ei mõista sind mitte põrmugi.

Pr. Linde. Ära oneti salga, Nora. Usud
sa ehk, et ma võlja arvata ei oska,
kelle käest sa need 1200 taalrit laena-
sid?

Nora. Oled sa meelest ära? Kuidas
võid sa nüüsgust lugu uskuda? Meie
majasõber, kes meie igapäevane küla-
line on! See oleks ju oneti kolepüülik
seisusvõrd!

Pr. Linde. Siis tõesti ei ole tema see?

Nora. Ei, tõesti mitte. Ka silmapilguks-
gi ei ole mul sarnane mõte tulnud. -

Sel ajal ei olnudgi tal veel võljala-
namiseks raha; ta päris seda alles-
hiljem.

86.
Pr. Linde. Noh, ma arwan, see oli sinu
õnn, minu armas Nora.

Nora. Ei, doktorilt paluda - seda ei
oleks mul elu seesgi meelde tulnud. Põs-
leji olen ma selles kindel, kui ma
teeda paluksin -

Pr. Linde. Seda ei tee sa midugi mitte
Nora. Midugi mitte. Ma ei suuda
uskuda, et seda tarwis tuleks. Aga
ma olen üsna kindel, kui ma dok-
toriga räägiks in -

Pr. Linde. Oma mehe selja taga?

Nora. Ma pean sellest teisest loost
välja saama; see sünnib ju ka min-
mehe selja taga. Ma pean sellest
loost välja saama!

Pr. Linde. Ja, ja; seda ütlesin ma eila
juba, aga -

Nora! Käib edasi tagasi). Mees-voit-
misuguseid asju palju paremini
korraldada, kui naisterahvas -

Pr. Linde. Oma enese mees, ja!

Nora. Rumalus! (Jätab seismas)
Ihul terve võlg äramoksetakse, si

antakse wõlataht st onneti tagasi?

Pr. Linde. Ja, see on iseenesestgi mõista!

Nora. Ja siis wõib teda tuhandeks tükkiks kiskuda ja ära põletada, selle wastiku rojase paberri!

Pr. Linde (waatab kindlasti tema otsa, paneb töö ära, tõuseb pikkamisi üles).

Nora, sa warjast minu eest midagi?

Nora. Mõid sa seda minu näost?

Pr. Linde. Eila hommikust saadik on sinuga midagi juhtunud. Nora, mis sul on?

Nora (astub tema juurde). Christine!

(Huulatab.) Wait, Forwald tuleb koju!

Siin - mine natukeseks ajaks laste juurde.

Forwald ei salli õnblemist. Lose Anne-Maria aitab sind!

Pr. Linde (otsib asju kottu). Ja, - aga ma ei lähe enne siit ära, kuni meie üksteisega awalikult rääkinud oleme.

(Pah. p. ära. Sel silmapilgul astub Helmer sisse.)

Nora (temale wastu). Ah, kuidas ma sind ootasin, armas Forwald!

Helmer. Oli see õnbleja, kes -

Nora. Ei - see⁸⁸ oli Christine. Tä ai-
tab mul ülikonda korda seada. Pan-
naga tähele, kui ilus ma wälja näen
Helmer. Kas ei oleud see minu poolt
õnnelik mõte?

Nora. Tore mõte! Aga see on ka
minu poolt ilus, et ma sinu soowi
täidan!

Helmer (hakkab tema lõuast kinni).

Ilus - et sa oma mehe soowi täidad?

No, no, sina näike kelm, ma tean ju
et sa nõnda ei arwanud. Aga ma ei
kaha sind eksitada; sa pead ülikonda
arwatawasti küll selga katsuma.

Nora. Ja sina pead küll tööd tege-

Helmer. Ja. (Näitab hulka paberisi)

Waata siia, ma käisin pangas -
(tähab oma tuppä minna.)

Nora. Põrwald!

Helmer (jäab seismas). Ja!

Nora. Kui sa orawakehe nüüd õige
ilusasti ja südamest midagi päleks

Helmer. Mis-sis?

Nora. Täidaksid sa siis seda palwet

89.
Helmer. Esiti pean ma ometi teadma,
mis asi see on.

Nora. Oravakene hüppaks-ringi ja
teeks kõiksugu nalja, kui sa armast
ja järeleandlik oleksid.

Helmer. Lius-nälja oma loega!

Nora. Lõokene looritaks-kassa ja
waljusti igalpool tubades ümber.

Helmer. Ah, mis, seda teeb minu lõoke-
ne ka nõndaagi.

Nora. Ma mängiks in ja tantsiks in
sinu ees, nagu muunemine kumpuistel!

Helmer. Nora - ega see ometi sees oma
asi ei ole, mille kohta sa täna kom-
miku tähenduse tegid?

Nora (tungivalt). Ja, Torwäld - ma
palun sind nii südamest.

Helmer. Sul on tõesti julgust weel kord
seda asja püüdata?

Nora. Ja, ja. Sa pead mulle seda mee-
lehoäd tegema. Sa pead Skrogstadi
ka koha pääle pangas alles-jätma.

Helmer. Minu armast Nora, tina koha
määrasin ma proua Lindele.

Nora. See on ^{90.} sinust otsata hoid.
Aga sa võid mõne teise kirjutaja
Strogstadti asemel lahti lasta.

Helmer. See on tõesti uskumata kan-
gevaelsus! Et sina kergeimeelsel kom-
leel lubasid tema eest hoida sina üt-
leaks inimina -

Nora. Mitte selle pärast, Torvald. Sina
enese pärast. Sa inimene kirjutab ju
koige sobasimatele ajalehtedele; sa
ise ütlesid seda mulle. Ta võib sulle
arvamaata palju kurja teha. Mul
on tema eest sünnahirm -

Helmer. Aha, ma mõistan - wanaid
mälestused hirmutawad sind.

Nora. Mis sa sellega arwad?

Helmer. Sa mõtled muidugi oma isa
pöiale.

Nora. Ja muidugi. Kas mäletad
weel, kuidas paha inimesed poja
üle ajalehtedes kirjutasiwad ja kui
inertult nad teda laimasiwad. Ma
arwan, nad oleksiwad asja nii koo-
gele ajanud, et ta lahti oleks lastu

91.
nii mitte walitsus sind sinna ei oleks
sastnud, kõike seda asja järele uu-
ma. Ja kui sina tema vastu mitte nii
hää ja kannatlik poleks olnud.

Helmer. Minu väikene Nora, sinu isa
ja minu wahel on suur waher. Sinu
isa, kui ametnik, ei olnud mitte puutu-
mata. Aga mina olen seda. Ja loodan
ka selleks jääda, niikaua kui ma
teenistused olen.

Nora. Ah, ei wõi ialgi teada, mis pääle
kurjad inimesed kõik ei tule! Nüüd wõime
meie nii kenasti, nii rahuliselt ja nii õme-
likult oma wainse, muredest puutumata
kodus elada, - sina ja mina ja lapsed,
Forwald. Sellepärast palun ma sind süda-
mest -

Helmer. Ja just oma esipalwega teed
ja mulle nõimataks, teda pidada.
Pangas teatakse juba, et ma Frogs-
tadti lakti lasta tahan. Idri nüüd
tutwaks saab, mis pangadirektor olla
ennast oma naiesest teistele mõtetele
juhtida loobnud -

92.
Nora. Noh, mis siis?

Helmer. Noh, muidugi - kui ainult minu väikene jonnipunn oma tahtmise saab. - Naeruvääriliseks teeks sin ma ennast terve teenijate ja ametnikkude kogu ees, - juhiks inimesed sellele arvamusle, et mina igasugu väliste mõjude all seisan. Usun mind, ma saaksin neid järeldusi peagi tunda. Pärast selle on veel üks põhjus olemas, mis Skrogstadti pangas rõimataks teeb, nii kaud kui mina direktor olen.

Nora. Ja see oleks?

Helmer. Tema kõlbliki puudusi oleksin ma häda korral andeks anda võinud -

Nora. Ja muidugi, Torvald!

Helmer. Ma kuulen ka, et ta isna kõlbuline töötaja olla. Aga ta on minu noorepõlve tuttav. See on ka üks niusugustest liig kiirelt tehtud tutvustest, mis pärastistis elustihtipärale tulitavad on. Ma väin

mitte ju awalikult tunnistada: meie oleme
 sinasõbrad. Ja see tahtita inimene ei
 warja kedagi teiste juures olekul mitte su-
 gufi. Hõguni selle vastu - ta usub, et
 see temale õigust annab minu vastu
 õige perekondlist tooni tarvitada; ja
 nõnda mängib ta iga silmapilk oma
 „Sina sina Helmeri“ trumbiks-wälja.
 Ma kinnitan sulle, et see sulle väga
 piinlik on. See teeks minu seisukoha
 jangas wäljakannatamaks.

Nora. Torwald, sellega ei wõi sul ometi
 tõe taga olla?

Helmer. Lo? Mikspärast mitte?

Nora Ei, - sest need kõik on ainult
 wäiklased waated.

Helmer. Mis sa ütled? Wäiklased waad-
 ted? Sina pead mind wäiklaseks?

Nora. Otse selle vastu, armas Torwald.

Ja just sellepärast -

Helmer. Ükskõik; sa nimetad minu
 põhjusid wäiklasteks, siis pean ma
 küll ka wäiklane olema. Wäiklane!
 Wõrata ometi! No kõepoolst, sellele peab

tehtama! (Lõhele iestoa usse juures,
hüüab Helene!

Nora. Mis sa tahad?

Helmer (otsib oma paberite seast). Lõpp
pääle tahan ma osjale teha! (Tüdru
tuleb sisse, Siin, võtke see kiri ja ning
sellega kohe alla! Laske ta ekspressil
ära toimetada. Aja ruttu! Address on
kirjal pääl. Siin on raha.

Tüdruks. Väga hääd! (Kirjaga ära.)

Helmer (pane paberid kokku). Jo, minu
väikene kiusupumm!

Nora (hingetult). Torwald, mis kiri see on
Helmer. Krogstadi lahtilaskmine.

Nora. Võta ta tagasi, Torwald! Weel
on aeg. Ah, Torwald, võta ta tagasi,
tee seda minu pärast - minu enese
pärast, laste pärast! Skuled sa, Tor
wald, tee seda! Sa ei tea mitte, mis
see lahtilaskmine meile kõigile tuu
võib!

Helmer. Liiga hilja!

Nora. Jah - liiga hilja!

Helmer. Armas Nora, ma annan selle

95
kartuse sulle andeks, ehk see küll õieti
minu kohta haawaw on. Ja, seda ta on.
Wõi ei ole see mitte haawaw, kui sa arwad,
et mina ihe läbikukkunud nurgaadwo-
kadi kättemaksomist kartma peaksin?
Aga ma annan sellegipärast sulle an-
deks, sest et sa sellega mulle oma armas-
tusest nii ilusa tunnistuse annad. (Wõtob
ta kaenlasesse) See peab kord nõnda olema,
minu palawalt armastatud Nora. Lün-
digu mis tahes! Usu mind, kui waja
peaks minema, mul on julgust ja jõudu!
Ja pead nägema, ma olen mees, kes kõik
oma pääle wõtob!

Nora (kohkunult). Mis sa sellega arwad?

Helmer Koik, ütlen ma.

Nora (toibunult). Seda ei pea sa ial
ega ilmasgi!

Helmer. Kõia küll; siis jagame, Nora,
kui mees ja naine. See on, nagu just
olema peab. (Kallistab teda) Oled
sa nüüd rahul? So - so - so - , mitte
need hirmunud tuwikese silmad! See
kõik ei ole ju muud midagi, kui tühine

ettekujutus. - La ^{96.} piseksid nüüd oma
korantella veel korõ läbi mängima
ja kamburini pääl harjutama. Ma
istun taha kirjutuse tuppaa ja panen
ukse wahelt kinni, siis ei kuule ma
midagi; sa wõid niipalju kõra teha
kui ise tahad. (Pöörab ukse pääl
ümber.) Ja kui Rann tuleb, siis ütle
talle, kust mind leida wõib. (Nikuta
Nora poole ja läheb, paberid koes,
oma tuppaa.)

Nora (hirmu pärast segane, sisab
nagu kiwis tütud ja sosistab). Tä ole
walmis seda tegema. Tä teeb seda te
ilmale trotsiks. - Ei, seda mitte -
mitte ialgi! Hõik, ainult seda mi
-Pööstmist -! Üks-pööstmist -
(ees-kõlistatakse) Doktor! - Ainult
seda mitte! Ennem kõik muud - olgu
ta mis ta on! (Lilib üle näo, püü
emast koguda, awab ukse
Wäljas seisab doktor Rann ja rip
tab kasukat wärna. Järgneva ete
duse ajal hakkab pimedaks minema

97.
Nora. Tere, härra doktor! Ma tundsin
teid kōlistamisest ära. Õrge sugugi
Torvaldi poole mingugi; ma usun, teil
on tegemist.

Rannk. Ja teil?

Nora (paneb sisseastuva doktori järel
ukse kinni). Ah, teie teate väga hästi -
teie on mul alati natukene äega. -

Rannk. Ma tänan teid. Ma tahan
seda tarvitada, nii kaua kui ma
weel wain.

Nora. Mis teie sellega tahate ütelda?
Nii kaua kui ma weel wain?

Rannk. Na ja, - ehmatab see teid?

Nora. See on nii imelik kõnekään. On
siis midagi tulemas?

Rannk. See on tulemas, mille vastu ma
juba ammuugi ette valmistatud olen.
Ma ei uskunud ainult, et see nii ruttu
tuleb.

Nora (haarab tema käevarrast kinni).
Mis üle teie selgusele olete saanud?

Doktor, teie peate seda mulle ütleva.

Rannk (istub abju juurde). Minu terwisega

98
lõheh allamaige. Lõäl ei ole midagi
muuta.

Nora (hingab kerojitatult). Teie rõõ-
gite isenesest -

Rank. Kellest siis muudu? Mis see
aitab, isenesele ette valetada? Mina
olen oma ravitsusvaluste seas see
kõige viletsam, proua Helmer. Nii
järvade sees võtsin ma oma sisem-
se seisukorra ~~kokku~~ üle lõpuarve
kokku. Pankrott! Veel üks kuu
aega ja siis puhkan ma juba sur-
dial usside roona.

Nora. Pfui, kui inetumalt teie kõn-
lite!

Rank. See luugu on ka poegana inet-
thaja kõigepehem on see, et emme
weel palju muud inetut tuleb. Mul
jääb weel üks aimus läbikatsuni
järele; olen ma sellega valmis, si-
tean ma umbkaudu, millal lõpp
algab. Ma tahaksin teile midagi
ütelda. Helmer oma peenikese loo-
ga tunneb kõige vastu, mis inetu

99.
ninga orusadavad lailust. Ma ei taha
teda oma haigetoo näha —

Nora. Aga doktor —

Rank. Ma ei taha teda mitte seal näha.
Mitte mingil tingimisel. Ma panen oma
ukse tennest lukku. — Nii pea kui mul
kõige pahema kohta täieline selgus
käes on, saadan ma Teile oma nimekaar-
di, musta ristiga; siis teate teie, et
hävituse kolebused alanud on.

Nora. Ei, häina olete teie aja tõesti
igaw. Ja mina olessin teid nii hää-
meelega lõbusas tujus näinud.

Rank. Surm silmas ei? — Teise pattude
est kammutada! Kus on söäl õigus?
Ja nõnda ripub iga perekonna kohal
ühel ehk teisel viisil mis uigune kätte-
korsumine —

Nora (hoiab kõrvad kinni). Lollus!
Lõbusalt, lõbusalt!

Rank. Tõesti, terve see lugu on ka
sieti naeruväärt. Minu väene ilma-
sünta selgusog peab minu isa lõbusate
ohvitseri päevade est kammutama.

Nora. Ei, doktor, teie naeratasite!

Rannk (kõuseb üles). Teie olete ometi suurem kelm. Kui ma arvasin.

Nora. Ma olen täna just kelmuuse tujuus.

Rannk. Näib nii

Nora (paneb mõlemad käed tema õladele).

Armas, armas-doktor, surm ei tohi Teid Torwaldilt ja minult rääkida!

Rannk. Ah, sellest murest saaksite warsti jagu. Surmud unustatakse ruttu.

Nora (waatab aralt tema otsa). Usute seda?

Rannk. Tehtakse musi tutvusi ja siis -

Nora. Kes teeb musi tutvusi?

Rannk. Seda teete teie mõlemad, kui mind ei ole. Mulle näitab, teie olete juba selle tee pääl. Mis tahtis see proua Linde siit sila õhtu?

Nora. Aha - teie olete wiimaks-waese Christine pääle koguni armukade?

Rannk. Muidugi olen ma seda. Tema saab siin majas minu järeltulija olema. Idni mina kordunud olen, saab ehk wast see naesterahwas -

Nora. Ist! - ^{402.} surge nii valjusti rää-
kige. Ta on jääil sees.

Rank. Täna juba jälle? Kas näete
nüüd!

Nora. Ta õnbleb ainult minu ülikon-
da. Jassand jumal, kui rumalasti
teie näidate! (Istub sohva peäle.)
Kõige omati mõistlik! Homme saate
kõ näha, kui ilusasti ma kantsin.
Ja siis peate omale ette kujutama,
et ma seda ainult teie meelehääd-
teen - muidugi Torwaldile ka - see
on iseenesestgi mõista. (Wõtub mit-
mesugused asjad pappkasti seest
välja.) Doktor, tulge istuge siia,
ma näitan teile midagi.

Rank (istub). Mis siis?

Nora. Waadake korra siia.

Rank. Siid sukad.

Nora. Jhukarwa. Kas nad ei ole
imeilusad? Praegu on siin nii pime.
Stoja homme - ei, ei, ei, teie tohite
ainult jätta näha! Noh, võite ka
minuigi poolelt ülemat osa näha.

Rannk. Hm -!

Nora. Misspärast teie niisuguse kahtlase näo teete? Arvate wast, et nad parajad ei ole?

Rannk. Selle kohta ei saa ometi niimul kuidagi osjalikult põhjendatud arvamist olla.

Nora waatab silmapilgu tema otsas.

Pfui, häbeneged! (Lööb subkadega kergelt wastu kõrva) So, seda saite nüüd sellest! (Parib nad kasti.)

Rannk. Mis toredusi ma siis veel näha saan?

Nora. Mitte midagi ei saa teie enam näha! teie olete üleannetu! (Trallitab tasa ja kraamib esjade seas.)

Rannk. (väikese wahesaja järele). Kui ma siin nii usaldawalt teiega koos istun, siis ei mõista ma sugugi, - ei, ma ei suuda sellest aru saada, mis nimust saamid oleks, kui ma ialgi teie majasse poleks sattunud.

Nora (naeratab). Jah, ma usun, teie tunnete enesed meil juures üsna lõbusa

olema.

Rannk (tasa, waatab enese ette). Ja seda kõik peab nüüd maha jätma -
Nora. Lollus! Teie ei lahku mitte.

Rannk (nagu enne) - ilma et üht tühistoji koinutähte mälestuseks maha jätta võiks; waewalt ehk kerget puuduleidmist - ainult tühi koht, mida üks kõik kes täita võib.

Nora. Ja kui ma nüüd paluksin, et teie ühte -? Ei -

Rannk. Ühte? Mis?

Nora. Üht suurt sõpruse tummistust.

Rannk. Ja, ja!

Nora. Ei, ma arwan, üht hirmus suurt häädegu -

Rannk. Teie tahate mind siis wähemal emeti üheks-korralegi õmalikuks teha?

Nora. Ah, teie ei tea ju veel sugugi, mis see on.

Rannk. Noh, hääd küll, siis üteldge sed

Nora. Ei, ma ei wõi mitte, doktor!
see on nii kuulmata palju - nõuu -

ja abi ja üks hoiategu -

Rannk. Mida enam, seda parem. Ma ei mõista küll ära arvata, mis teie mõtlete. Aga siis rõõkige smeti! Kõs ei usalda teie mind?

Nora. O ja, rohkem kui kedagi teist. Teie olete minu kummi ja parem sõber, seda tean ma küll. Ja sellepärast tahan ma seda ka teile ütelda. Sulgege siis, doktor: teie peate mul abiks olema midagi kokkistada. Teie teate, kui palavalt, kui ütlemata sügavalt tõrvale mind armastab; ta ei saaks silmapilkugi kahtlema, oma elu minu eest anda.

Rannk (kumardab tema poole). Nora - usute teie siis, et tema ainuke oleks, kes - ?

Nora (kohkub kergelt kokku). Kes - ?

Rannk. Kes oma elu rõõmuga teie eest ära anda võiks?

Nora (kurvalt). Ah nõnda.

Rannk. Ma töötasin enesele, et teie seda enne minu otsa peate teada

106.
saama. Paremalt juhtumist ei leiduks
enam. — Jah, Nora, nüüd teate seda.
Ja nüüd teate ka, et teie mind enam
usaldada võite, kui kedagi teist.

Nora (häusel üles, rahuliselt ja liht-
salt). Laske mind mööda.

Rannk (teeb ruumi, jääb aega istuma).
Nora —!

Nora (estoa ukse juures). Helene,
tooge lamp! (Lähel ahju juures) Ah,
armas doktor, see oli teist tõesti
inetu!

Rannk (häusel üles). Et ma teid nü-
zama sügavalt armastan, nagu
üks teine? On see inetu?

Nora. Ei, aga et teie seda mulle
ütlete! Seda ei olnud ju sugugi tar-
wis —

Rannk. Mis see peab tähendama?
Teadsite teie süs —?

Tüdruk (tuleb lambiga, paneb selle
laua poole, jälle ära).

Rannk. Nora, proua Helmer, ma
küsin teilt, teadsite teie midagi?

107

Nora. Ah, mis mina tean, kas ma teadsin, või ei teadnud. Ma ei või seda teile tõesti mitte ütelda. — Et teie ka nii mõistmata võisite olla, doktor!

Kõik oli sueti nii ilus!

Rannk. Noh, vähemalt on teil nüüd see kindlus, et ma ihu ja hingega teie pärast olen! Rääkige nüüd.

Nora (vaatab talle otsa). Nüüd veel?

Rannk. Palun — tohin ma teada saada, mis asi see oli?

Nora. Midagi ei saa teie nüüd teada.

Rannk. Lüssgi, süügi! Nõnda ei tohi teie mind nuhelda! Lubage seda mulle ja ma teen teie eest kõik, mis inimlikus võimuses seisab.

Nora. Nüüd ei või teie minu eest enam midagi teha. Pöölegi ei tule mul

wististi abi tarwisgi. Teie saate nõrgema, see kõik on ettekujutus. Üsna tõesti! Ja muidugi! (Jstus küügetoolile, waatab tema poole ja naerab.)

Teie olete mul tõesti üks kena härra, minu armas-doktor! Nüüd lambi

waljel hõbenete¹⁰ teie küll?

Rannk. Ei, õieti mitte! Aga ma
pean küll minema - jääda walt?

Nora. Ei, seda ei tohi teie süsgi
mitter. Teie tulete, iseenesestgi mõista
nagu enne, meie poole. Teie teate ju
et Torwald ilma teieta läbi ei saa.

Rannk. Ja teie?

Nora. Ah - mina leiän, et siis alati
hirmus lõbus on, kui teie siia tulete.

Rannk. See just ongi, mis mind wõl-
tele awateles. Teie olete minule mu-
tatus. Sagedasti oli minu meelest,
nagu oleksite teie minu ja niisama
hõõneclega koos, kui Helmeriga.

Nora. Ja, wadake, on inimesi, ked-
üle kõige armastatakse, ja inimesi
kellega kõige armsamini koos olla
se.

Rannk. Oja, selles on natu wene tõtt.

Nora. Kui ma veel kodus olin, ar-
mastasin ma papat muidugi üle
kõige. Süsgi oli see minu meelest
alati rittemata lõbus, kui ma alla

teenijate kuppia võisin^{109.} hülida. Nemad
ei koolmeisterdanud mind ialgi ja siis
jutustasivad nad isekeskes ikka nii
lõbusaid asju.

Rannk. Aha, nende asemik olen siis
minu.

Nora (Kovgala üles, lähel tema juurde).
Armum, häi doktor, seda ma ometi
ei arvanud! Aga vaadake, Tõrvaldiga
on lugu just nagu papaga - (Tüdruk
tuleb eestvast.)

Tüdruk. Armuline proua - (sosistab
midagi ja ulatab ühe kaardi.)

Nora (viskab ühe pilgu kaardi peäle).

Ah! (ristab taskus).

Rannk. Midagi halba?

Nora. Ei, ei, kojuuni mitte; ainult
minu uus ülikond -

Rannk. Huidas? See on ju siin!

Nora. Ah ja! see! Aga see on teine,
ma tellisin ta - Tõrvald ei tohi sel-
lest teada -

Rannk. Aha, see on siis see suur sa-
ladus?

110.
Nora. Ja muidugi! Minge tema
juurde, ta istub taga oma toas
hoidke teda senikaua paigal, kuni
Rannk. Olge mureta; minu käest ei
jääse ta wälja! (Helmeri tuppas)

Nora (tüdrukule). Ta seisab köögis
ja ootab?

Tüdruk. Jah, ta tuli tagatrepist
üle —

Nora. Kas sa siis temale ei ütelnud,
et meil kedagi kodus ei ole?

Tüdruk. Ja, aga see ei aidanud midagi.

Nora. Ta ei tahtnud öra minna?

Tüdruk. Mitte enne, kui ta armulise
prouaga rääkinud on.

Nora. Siis laske ta sisse, aga tase
ta ei tohi sellest kellelegi lausuda. Sa
peab minu mehele ootamata rööm
olema.

Tüdruk. Ja, ja, ma mäistan juba!
(Äras)

Nora. See kole luugu ei jää tulemata
See tuleb kõigest hoolimata! Ei, ei,

See ei või sündida! See ei tohi sündida!

(Läheb ja lükkab Helmeri uksele rüüri
ette. Tüdruk avab ukse, lasab
Krogstadi sisse astuda ja paneb ukse
järelt kinni. Krogstad reisikasukas-
karvamiits ja karvasaapad.)

Nora (läheb tema poole). Kõikige tasa,
minu mees on kodus!

Krogstad. Noh, minuigi pärast.

Nora. Mis teie minust tahate?

Krogstad. Üht kindlat vastust
saada.

Nora. Siis ruttu! Mis on?

Krogstad. Teie teate mindugi, et
mind lahti lasti?

Nora. Ma ei saanud seda takistada,
hävra Krogstad. Ma võitlesin teie
asjast viimase võimaluseni. Aga
see ei aidanud midagi.

Krogstad. On teie mehel nii vähe
armastust teie vastu? Tä teab, mis
ma teie vastu ette võin võtta ja süügi
julgub ta -

Nora. Sündas võite teie mõelda. +

tema seda teob¹¹²?

Krogstad. Ja muidugi, arvasin seda
juba. Ei näeks ka sugugi minu häa
Forwald Helmeri järele wälja, niipalju
mehist julgust näidata -

Nora. Helmer Krogstad, ma nõuan
luupridamist oma mehe vastu!

Krogstad. Muidugi! Luupridamist nõu-
kord ja kohus! Et teie seda asja nii
aralt salajas hoiate, armuline proua,
süü tohin ma küll arvata, et teil tär-
sellest, mis teie vieti teinud, parem
saamine on, kui eila.

Nora. Paremini kui Teie seda mulle ia-
õpetada võiksite.

Krogstad. Muidugi, niisugune halb
gusevadlane, nagu mina -

Nora. Mis teie minust tahate?

Krogstad. Hinult näha, kuidas teie
käsi käib, proua Helmer. Ma mõtle-
sin terve päeva teie pärast. Niisugune
rahaagendil, nurgandwokadil, niisu-
gusel - na, lühidalt, niisugusel inim-
sel on, nõnda ütelda, koer süda.

113.
Nora. Iis näidake seda; mõtelge minu
väikeste laste peale!

Krogstad. Olete teie ja teie mees minu
laste peale mõelnud? Aga see on niisid
üksipuhas. Ma tahtsin teile ainult ütelda,
et teil vajasi ole asjalüü tõsiseks-
pidada. Esiotsa ei taha mina seda
omalt poolt mitte üles anda.

Nora. Jah, eks? Ma teadsin ju seda.

Krogstad. Seda asja saab hoida korral-
dada; ei ole sugugi tarvis, et ka mi-
neste suhu tuleb; ta jääb meie kolme
vahel.

Nora. Minu mees ei tohi ialgi seda
teada saada.

Krogstad. Kuidas tahate teie seda
tõkestada? On teil vast võimalik
püüdnud võlasummat praegu ära
tasuda?

Nora. Ei, silmapilgul mitte.

Krogstad. Wõi on teil abinõusid, seda
raha ligematel päevadel muretseda?

Nora. Vähemalt niisuguseid mitte,
mis ma tarvitada tahaksin.

114.
Hroogstad. See ei aitaks teil ka
midagi. Ja kui teil ka kohesordni
summa puhast raha praegu käes
oleks, ma ei annaks süügi wõla-
tähte tagasi.

Nora. Siis seltsage oneti, mis teie
temaga teha tahate?

Hroogstad. Ma tahan teda ainult
alal hoida - tahan, et ta minul kõne-
on. Üksigi wõoras ei pea sellest mi-
dagi kuulma. Sui teil siis mõni
meeletu mõte pääs peaks liikuma -

Nora. See on nii.

Hroogstad. - kui teil ehk nõuu peaks
olema, maja ja perekonda maha
jätta -

Nora. Seda ma teen.

Hroogstad. - wõi kui teil ehk veel
pahemat mõttes peaks olema -

Nora. Kust teie teate?

Hroogstad. Siis jätke see nõu järele.

Nora. Kust teie teate, et minul nii-
sugused mõtted on?

Hroogstad. Meesugustel on enamasti

alati misugused mõtted - alguses. Ka
minu mõttesin seda. Aga, oh see ar-
mas Jumal, mul ei ole midagi julgest.

Nora (häälstatult). Minul ka mitte!

Krogstad (kergitatult). Eks ole tõsi?
Teil ei ole selleks julgest - teil ka
mitte!

Nora. Mul ei ole seda; mul ei ole
seda.

Krogstad. See oleks ka suur rumalus!
Kui ainult esimene kodune term mõõda
on - mul on teie mehe jaoks kivi tas-
kus -

Nora. Kus kõik see on?

Krogstad. Nii ettevaatlikkude sõnade-
ga, kui iganes võimalik.

Nora. See kivi ei tohi tema kätte satt-
tuda! Siiski on ta puuko; ma kat-
sun siiski raha müües seda.

Krogstad. Wobandage, armuline
prova, aga ma arvan, et ma teile
praegu alles ütlesin -

Nora. Ah, ma ei arva ju ka seda
summat, mis ma teile räägin. -

116.
Ütelge, kui palju teie minu mehelt
nõuate? Ma muretsen siis selle raha
Kroogstad. Mina ei nõua teie mehelt
raha.

Nora. Mida teie siis nõuate?

Kroogstad. Seda peate kuulma. Ma
tahan jälle jalgule seada, armuline
proud; ma tahan ülespoole ja saäl
juures peab teie abikaasa mulle
abiks olema. Juba poolteist aastat
ei ole mul olnud mingit armutumat
tegu ette heita. Selle aja jooksul olen
olenud ma kõige raskemate oludega
võidelnud; ma olin rahul, et enmast
samm sammul jälle ülespoole tööta-
da võisin. Nüüd oetakse mind ära
ja nüüd ei ole ma enam sellega ra-
hul, et mind armu pärast uuesti
tagasi võetakse. Ma tahan kõrge-
mole, - ütlen ma teile. Ma tahan
panka tagasi - ma tahan kõrge-
mat kohta seada; teie mees peab
mulle selle koha muretsenema.

Nora. Seda ei tee ta ial ega ilmasgi.

117.
Krogstad. Ja teeb seda; ma tunnen
teida. Ta ei julge kõssatagi. Ja
kui ma kõrd teenistuses olen, temaga
koos - siis peate alles nägema! Veel
enne, kui aasta mööda, olen ma di-
rektori parem käsi. Siis saab Nils-
Krogstad aktsiapanna juhtima
ja mitte Forwald Helmer.

Nora. Seda teie näha ei saa!

Krogstad. Tahate teie ehk wast - ?

Nora. Nüüd on mul selleks julgust.

Krogstad. Ah, - teie ei hirmuta mind!
Peehikene, hellitatud daame, nõgu
teie -

Nora. Teie peate nägema; teie peate
nägema!

Krogstad. Kas jää alla või? Hüüma,
pigimusta wette? Et siis laened teid
kewad el maale uhksiwad, inetult,
tundmatalt, pehkimid junkstega -

Nora. Teie mind ei kohuta.

Krogstad. Ja teie mind ka mitte.

Niisugust sõja ei tehta mitte, proua
Helmer. Ja pääle selle, mis kasu see

118.
tooks-? Ta on mul sellegipärast kas-
kus.

Nora. Lius ka weel? Kui mind enam
Throgstad. Ärge unustage, et teie
hää nimi ka pärast teie surma
minu mõnuses seisab.

Nora (nootab keeltult tema otsa).

Throgstad. So, nüüd teate, kuidas
asjad seisavad! Ärge rumalusi teh-
ke. Oma kirja pääle ootan ma
Helmerilt vastust. Ja ärge seda
unustage, et teie mees ise mind jõe-
nisugusele teele sundis. Seda ei an-
na ma temale ialgi andeks. Ela-
ge hästi, armuline proua! (õra
läibi eestoa)

Nora (nuttab eestoa ukse juurde,
noob selle pisut kuulab). Ta läheb.
Ei anna kirja mitte õra. Ah, ei,
see oleks ju ka võimata! (noob uk-
se laiemale ja laiemale) Mis see on?
Ta jääb wälja siisma. Ei lähe tre-
pist alla. Mõtleb ta teisiti teha?
Peaks ta -? (Kivi langeb kirjakasti)

sellepäraste kuuldaakse Hrogstadi sam-
musid trepist alla kodumä. Allasuru-
tud karjatusega jookseb Nora sohva
lana juurde; väike pause) Ilvi kas-
tis! (Ilvi tassa sestoa ukse juurde)
Lövil ta on! - Torwald, Torwald - nüüd
oleme pääsemata kodumä!

Pr. Linde (tuleb kostümiga pah. poolt).
Ja, nüüd ei teaks- ma sin juures enam
midaagi muuta. Katsime teda korra ko-
selga -

Nora (kähisevalt ja taval). Christine,
tule siia!

Pr. Linde (viskab kostümi sohva päiale).
Mis sul rüga on? Sa oled ju päris
hirmunud!

Nora. Tule siia! Kas näed seda kir-
ja? Lövil - waata löbi kirjakaasti
wäre!

Pr. Linde. Ja, ja, ma näen teda.

Nora. See kiri on Hrogstadi käest -

Pr. Linde. Nora - Hrogstadi on sulle
raha laenanud?

Nora. Jah; ja nüüd saab Torwald

Kõik teada.

Pr. Linde. Ah, usu mind, Nora, see on teile mõlemile kõige parem.

Nora. Sa ei tea veel kõik. Ma olen allkirja võltsinud.

Pr. Linde. Hõlastaja jumal!

Nora. Ühte kohast ma sulle ütelda, Christine: sina pead minu tunnista-
taja olema.

Christine. Kuidas tunnista-
ja ma — ?

Nora. Kui ma mõistuse kaotaksin — ja see võib kergesti sündida —

Pr. Linde. Nora!

Nora. Ehk kui mulle midagi muud peab juhtuma — niisugust, et ma siin ei saaks olla — kui —

Pr. Linde. Nora, Nora, sa oled ju nagu meelest ära!

Nora. Kui siis keegi kõik oma pääle tahab võtta — terve süü — sa mäistad —

Pr. Linde. Ja, ja. Aga kuidas võid sa mõelda, et —

Nora. Siis pead sina tunnistama, et

121.
see tõsi ei ole — Christine. Ma ei ole sugu-
ga meelest ära; mul on oma täis mõistus-
ja ma ütlen sulle: keegi teine ei teadnud
seda; mina üksi tegin koik. Ära seda
unusta.

Pr. Linde. Ei, tõesti mitte. Aga ma ei saa
kõigest sellest loost aru.

Nora. Lühidalt peaksid sa ka sellest aru
saa da võima. Nüüd tuleb ju see ime. —

Pr. Linde. Jure?

Nora. Jah, ime. . . . Aga see on nii hir-
mus, Christine — see ei tohi sündida,
mitte misgi hinna eest.

Pr. Linde. Ma lähen kohe Krogstadi
juurde ja kõnelen temaga.

Nora. Ära mine tema juurde. Ta võib
sulle ei tea mis teha!

Pr. Linde. Kõrd oli oeg, kus ta armastu-
selt minu vastu kõik oleks teinud, hää-
meeliga, olgu mis tahes.

Nora. Tema?

Pr. Linde. Kus ta elab?

Nora. Ah, mis-mina tean —! Liiisgi-
(hoorob taskusse) siin on tema nime =

Kaart. Aga see kiri, see kiri —!

Helmer (oma taas koputab unse pääle)
Nora!

Nora (karjatab hirmuga). Mis on?
Mis sa minust tahad?!

Helmer. Noh — ära niid kobe ehma-
ta! Meie ei pääse ju sisse. Sa oled
unse riivi pannud. Sa katsud vist
ülikonda selga?

Nora. Ja, jah, ma katsun riideid
selga. Plus saan ma wälja nõgema,
Torwald!

Pr. Linde (on Kaartit lugemid). Ta
elab siin lähedal.

Nora. Ja — aga see ei oita ometi
midagi. Meie oleme pääsemata ka-
guinud. Kiri on juba kastis.

Pr. Linde. Ja woti on sinu mehe käes?

Nora. Ja, alati.

Pr. Linde. Drogstad peab oma kirja
lahti tegematalt tagasi nõudma;
ta peab selleks põhjust leidma —

Nora. Aga Torwaldil on wiisiks just
sel ajal —

145.
Fr. Linde. Sa pead teda taristama.
Mine tema tuppa. Ma olen Kohe jälle
tagasi. (Ruttu eestoa kaudu ära.)

Nora (lähel Helmeri ukse juurde, avab
selle). Forwald!

Helmer (taga taas). Koh, kohib oneti
wiimaks jälle oma enese tuppa tulla?
Tule, Rank, vaatame siis eige - (ukse
pöial), Aga mis see on?

Nora. Mis siis, armsam Forwald?

Forwald. Rank valmistas mind suure-
päralise maske etenduse jaoks ette.

Rank (ukse pöial). Ma sain sellest nõnda
aru, väisin aga ka eksida.

Nora. Alles homme kohib mind mu
toreduses imestada.

Helmer. Aga armas Nora, kui roidunud
sa oled! Kas sa liig palju harjutasid?

Nora. Ei, ma ei ole veel sugugi harju-
tanud.

Helmer. Seda on aga tarwis -

Nora. Ja, seda on tingimata tarwis,

Forwald. Aga ilma sinu abita ei saa
ma midagi teha - ma olen peaaegu

124.
Kõik ära unustanud.

Helmer. Oh, siis tulitame varsti jälle
meelde.

Nora. Jah, Torwald, sa pead mulle obitsi
olema. Kas lubad seda? Ah, mul on
niisugune hirm. See suur seltskond -
Tänase õhtu pead sa täiesti minule
pühendamata. Midagi äriasjadest, oga
mitte kõige vähematgi! Mitte sulleki
sugi! Huidas? Eks ole, armas Tor-
wald?

Helmer. Seda luban ma sulle. Täna
õhtu seisan ma täiesti sinu käsu
all, sa väikene, abita loomakene,
sina! Aga pea! Ma tahan siiski
enne - (Lähed astoa ukse juurde)

Nora. Mis sa väljast tahad?

Helmer. Ma tahan ainult vaadata,
kas kirjasid kastis on.

Nora. Ei, ei, ära tee seda, Torwald!

Helmer. Mis see tähendab?

Nora. Torwald, ma palun sind - sääl
ei ole ühtegi!

Helmer. Loh ma vaatan. (Tahab väljast)

125.
Nora (Klaweri juures, lööb korantella esi-
mised taktid).

Helmer (jääb ukse juures seisma). Aha!

Nora. Pean ma homme tantsima, siis
pean ma eme koos sinuga harjutama.
Helmer (lõheh tema juurde). On sul täesti
ni suur hirm, ommas Nora?

Nora. Jah, piirita hirm. Harjutame
nüüd kohe. Ohtusöögini on veel aega.
Jstu klaweri ette ja mängi, ommas
Forwald, paranda ja juhata mind,
nagu harilikult.

Helmer. Hoiamelega! Wõlga hoiame-
lega, kui sa seda soovid. (Jstus klaweri
ette)

Nora (wõtub pappkastist tamburini
ja pika saelli, millega ta emast dra-
perib. Selle poole tuleb ta ühe hüppega
ette poole ja hüüab). Mängi mulle ette!
Nüüd tahan ma tantsida! (Helmer
mängib, Nora tantsib; Rõnn Helmeri
kauga klaweri juures, waatab pääält).

Helmer (mängib). Teglasemalt, aegla-
semalt!

126.
Nora. Ma ei saa teisiti.

Helmer. Mitte nii ägedalt, Nora!

Nora. Nõnda on just õige!

Helmer jätab mängu järeles. Ei, ei, nõnda ei lähe see koopuni mitte!

Nora naerab ja keerutab karniburini.
Kas ma ei rütkunud sulle?

Rank. Lase mind mängin.

Helmer. Jaha, tee seda, siis on mul parem teid jubaatada.

(Rank istub ja mängib; Nora tantsib kaswawa arewusega. Helmer seisab ahju juures, hünab tantsu ajal ühtejõut parandavaid märkusi Norale. See ei näi teda kuulma; ta juuksed löhewad lahti ja langewad oladele; ta ei hooli sellest, waid tantsib edasi. -

Pr. Linde astub sisse.)

Pr. Linde (seisab ukse pääl nagu kiwisõtkatud). Ah!

Nora (tantsides). Siin on wäga lõbus, Christine!

Helmer. Aga armsam Nora, see tantsid in. noman oleks sul elu kaolu

poisil!

Nora. Nõnda see ka on!

Helmer. Rask, jätta järele, see on selge hullustus! Jätta järele, ütlen ma sulle!

(Rask jätab mängimise järele; Nora peatab järsku. Helmer läheb tema juurde.)
Seda ei oleks ma ialgi võimalikuks pidanud: sa oled ju kõik ära unustanud, mis ma sulle õpetasin.

Nora viskab tamburini äras). Poisil nüüd sa näed ise!

Helmer. No, siin on tõesti veel õpetust tarwis.

Nora. Näed sa nüüd, kui tarviline see on! Sa pead kuni viimase silmapilgu ni minu ja hõrgutama. Kas lubad mulle seda, Förrwald?

Helmer. Muidugi, muidugi!

Nora. Sa ei tohi täna ega homme millegi muu peäle mõelda, kui ainult minu peäle. Sa ei tohi ühtegi kirja avada - ega kirjakasti lahti teha.

Helmer. Ah - siis iska veel hirm selle inimese sest -

128.
Nora. O ja, ja, - seda ka.

Helmer. Nora, ma näen sinu näost,
ära, tema käest ongi juba kiri
saal sees. -

Nora. Ma ei tea mitte; ma arvan;
aga sa ei tohi nüisuguseid asju nüü-
mitte lugeda. Midagi inetumist ei
tohi meie wabele tulla, kuni kõik
mööda on.

Ranne (tasa Helmerile). Ära temale
wastu räägi!

Helmer (paneb kõie Nora ümber). Lugu
peab oma tahtmise saama. Aga
hommik õhtu, kui sa tantsinud oled -
Nora. Siis oled sa waba!

Fridrik (par. p. uksest). Armuline proua
söök on laual.

Nora. Too šampanjer, Helene!

Fridrik. Heia küll, armuline proua
(ära.)

Helmer. Oi, oi - siis päris purjata-
mine?

Nora. Pidu šampanjeriga kuni
hommiku walgeni. (Küüab wälja)

129.
Ja ka šokoladi, Helene, rohkesti - ai-
nult see üks kord!

Helmar (võtab tema käed). So - so - so -
mitte see kartlik ägedus! Ole nüüd
jälle minu armast väike lõoke, nagu
ikka!

Nora. Ah ja, seda tahan ma ka! Aga
mine nüüd sisse ja tee ka, doktor!
Christine, sa pead minu juuksed jälle
korra seadma.

Rann (küsua ta Helmeriga ära
läheb). Lõik on küll midagi - mida-
gi iseäralikku?

Helmer. Mitte mõtetgi, armast sõber,
see on ainult lapsik hirm, millest
ma sulle kõnelesin. (Mõl. par. p. ära.)

Nora. Noh?

Dr. Linde. Ära reisinud.

Nora. Ma nägin seda su näost.

Dr. Linde. Ta tuleb homme õhtu tagasi.
Ma jätsin tema jaoks mõned read
maha.

Nora. Seda ei oleks sa tegema pidanud.
Ta ei pea midagi takistama. Bieti

130.
on see süisgi järvis-ändsus... imet ära
oodata.

Pr. Linde Mis sa ootad?

Nora. Ah, sellest ei saa zina aru. Ma
ne nende juurde söögiteppoa, ma tule
kohe järele. (Pr. Linde läheb par. poole)
Nora seisab ühe silmapilgu, nagu
ennast koojives, siis vaatab ta oma
kaskukella.) Sell on 5. Kuni keskööni
7 tundi. Siis veel 24 tundi kuni jõrg-
mise keskööni. Siis on tarantella
otsas. 24 ja 7? Veel 31 tundi lada.
Helmer (par. ukse pääl). Kuhu jääb
siis minu väike lōökene?

Nora (lendab avatud käitel temale
vastu). Siin on lōökene!

Kolmas-vaatus.

Susanna tuba: Lohvola and Koolidega
on keset tuba lükatud. Laua pääl põ-
leb lamp. Besto ukse on lahti; ülemiselt
korralt kostab muusika.

Pr. Linde (istub laua ääres ja lehitseb
segaselt üht raamatut. Katsub lugeda,
i näi aega mõtteid koguda väina;
paar korda kuulab ta põnevalt trepi-
ukse poole; vaatab oma uuri). Wäl
mitte. Ja oneti kõige viimane aeg...
Kui ta viimati mitte... (kuulab jälle)
Ab sääl ta on. (Lõheb ette poole ja
awab tassa wälise ukse, kuulduwad
tasased sammud trepi pääl; ta so-
sistab; Sisse! Bedagi ei ole siin!
Strogstad (ukse pääl). Ma liidsin oma
korteris sideli teie poolt. Mis see peab
tähendama?

Pr. Linde. Mul on tungiwalt teiega rää-
kida.

Strogstad So? Ja see peab just siin
majas sindima?

Pr. Linde. Minu juures kodus oli see
võimata. Minu toal ei ole eraldi sisse
käiku. Astuge lähemale; meie oleme
täiesti üksinda, tüdruk magab ja
Helmerid on üleval tantsupidul.

Krogstad. (astub tuppa). Oi, waata
õnneti, Helmerid tantsivad täna õh-
tu? Föesti?

Pr. Linde. Jah, mispärast siis mitte?

Krogstad. No ja, mispärast ka
mitte!

Pr. Linde. Krogstad, kõneleme üks-
teisega.

Krogstad. Meil kohal oleks veel
üks teisega midagi kõnelda?

Pr. Linde. Meil on palju üks teisega
kõnelda.

Krogstad. Seda ei oleks ma usku-
nud.

Pr. Linde. Sest et teie mind ialgi õi-
eti mõistnud ei ole.

Krogstad. Mis oli sõnal siis veel
mõista? Kas ei olnud see see wana
luugu? Südameta naene annab mehele

hündipassi, kui tal midagi kasulikumat
saadaval on.

Pr. Linde. Peate teie mind nõnda südamega?
Ja arvate teie, et ma kerge südamega
teist lohkusin?

Broogstad. Mitte?

Pr. Linde. Broogstad, uskusite teie tõesti
seda?

Broogstad. Kui see nõnda ei olnud, mis-
pärast kirjutasite teie seekord minu
nõuannete kirja?

Pr. Linde. Ma ei võinud ju teisiti. Sel
ilmapiilgul, kui ma teiega lõpetasin,
oli ka minu kõhus teie kõik ära
lõmmatada, mis teie minu vastu
tundsitate.

Broogstad (pigistab kätt rusikasse).
Jis sellepärast! Ja ainult - ainult
raha pärast!

Pr. Linde. Teie ei tohi unustada, mul
oli obitarvitaja ema ja kaks väikest
wendat. Meie ei võinud teie järele ooda-
ta, Broogstad; teie tulewiku lootused
olivad seekord hoopis nõrgad.

Krogstad. ^{157.} Woib olla; aga teil ei olnud
õigust mind maha jätta, kellegi teise
inimese hääks.

Pr. Linde. Ja, ma ei tea mitte. Ma olen
sagedasti eneselt küsinud, kas mul
selleks õigust oli.

Krogstad (tasas). Kui ma teid kaota-
sin, siis oli, nagu kõiguks kindel põhi
mu jalgade all. Wõivadake mulle otsustada,
nüüd olen ma merehädaline katkenud
laeval.

Pr. Linde. Wast on abi liigidal.

Krogstad. Ta oli liigidal. Aga põäl tu-
lite teie ja panite mul tee kimmi.

Pr. Linde. Ilma eneseteadmata, Krog-
stad. Alles teina hommiku kuulsin
ma, et ma pangas teie asemele saada.

Krogstad. Ma usun teid, kui teie
seda ütlete, aga nüüd, kus teie seda
teate, siis astute teie ometi tagasi.

Pr. Linde. Ei. Teil ei oleks sellest kõi-
gewähematgi kasu.

Krogstad. Pah - ! Kasu, kasu -
mina teeksin seda sellegipärast.

Pr. Linde. Mina olen õppinud mõistlikult talitama. Eru ja woli, kibe püüdus ja hõida on mulle seda õpetanud.

Kroogstad. Ja minule on eru õpetanud, mitte sõnakõlksusid uskuda.

Pr. Linde. Siis on ka teile midagi wõga mõistlikku õpetanud. Aga tegusid usute teie õnneti?

Kroogstad. Kuidas teie seda arwate?

Pr. Linde. Teie ütlesite, et teie nagu merehädaline katkenud laewal seisate?

Kroogstad. Mul oli tõsine põhjus seda ütelda.

Pr. Linde. Ka mina istun nagu merehädaline katkenud laewal. Mul ei ole hingegi, kelle ümber ja kelle sest ma hoolitseda wõiksin.

Kroogstad. See oli teie oma wolik.

Pr. Linde. Teist wolikut mul seekord ei olnud.

Kroogstad. Noh, ja edasi?

Pr. Linde. Kroogstad, kui meie mõlemad merehädalised üksteise juurde jõuaksime?

Kroogstad. Mis¹³⁶ teie ütlete!

Pr. Linde. Kaks merehädalist ühe
katkenud laeva pool võivad siisgi
kergemini pääseda, kui üksikult oma
rusudele jäänud.

Kroogstad Christine!

Pr. Linde. Mis arvate teie minu linna-
tulaku põhjuse olema?

Kroogstad. Ometi mitte mõte minu
pääle?

Pr. Linde. Ma pean teid tegema, et
oma elu ära kanda. Oma terve elu-
aja, sest saad ikk, kui mäletan, olen
ma teid teinud ja see oli minu ilu-
sain, minu ainus rõõm. Nüüd aga
seisan ma täiesti üksi maailmas,
nii kohutavalt tühja hingega ja
maha jäätult. Üksi enese eest teo-
teha, see ei ole rõõm. Kroogstad, and-
ke mulle kedagi, andke mulle midagi,
mille eest ma töötada võin.

Kroogstad. Seda ei usu ma mitte. See
on ühe liialdava naise suuremeel-
sus, kes isemast ohverdada tahab -

mind midagi!

Pr. Linde. Olete kunagi märganud, et
mind liialdan?

Kroogstad. Teie võiksite seda tõesti?
Ütelge mulle - tunnete teie ka minu
mindvikku täiesti?

Pr. Linde. Jah.

Kroogstad. Ja teie teate, milleks mind
sün petakse?

Pr. Linde. Teie sõnadest kõlas esite, nagu
kindel arvamine välja, et teie minu ja
koo teistsuguseks oleksite saada wõi-
mid?

Kroogstad. Kahtlemata.

Pr. Linde. Kas ei peaks see praegu veel
sündida võima?

Kroogstad. Christine, väägite teie
seda täie teadmisega?! Jah, teie teete
seda! Ma näen seda teie näost. Teil
on siis tõesti julgust - ?

Pr. Linde. Minul on kedagi tarwis,
kellele ma ema wain olla ja teie laste-
le on ema tarwis. Meil mõlemil on
ühtkeist tarwis. Kroogstad, ma usun

138.
teie hää tuuma sisse - teiega koos jul-
gen ma kõik.

Krogstad (hoarab tema käed). Tõnu-
tänu, Christine! - Nüüd oskan ma
juba omaie sisukohta võita! - O,
aga ma unustasin -

Pr. Linde (Kuulab). Skuldge! Tõran-
tella! Minge! Minge!

Krogstad. Missärast, mis siis on?

Pr. Linde. Kas kuulete seda tantsu-
sõial üleväl? Kui see mööda on,
tulevad nad koju!

Krogstad. Hää küll! Ma lähen.
On ju kõik asjata. Teie ei tea muu-
dugi mitte, mis suguse sammu ma
Helmerite vastu olen astunud.

Pr. Linde. Ei, Krogstad, ma tean.

Krogstad. Ja sellegipärast on
teil julgust?

Pr. Linde. Ma mäistan väga hästi,
kui kaugele meelärohetumine teie-
sugust meest ajada võib.

Krogstad. Oh, kui ma seda ometi
olemataks võiksin teha!

139.
Pr. Linde. Seda võite teie; sest teie
viri on alles kaistis.

Krogstad. Kas teate seda kindlasti?

Pr. Linde. Usna kindlasti; aga —

Krogstad (vaatab uuriwalt tema otsas).

Tuleb see niivõisi mõista? Teie tahate
oma sõpra iga hinna eest päästa.
Ütelge aga otsukohe wälja. On see
nii?

Pr. Linde. Krogstad, kes enimast üks-
kord teiste eest müünud on, see ei
tee seda enam teistkorda.

Krogstad. Ma nõuan oma kirja
tagasi.

Pr. Linde. Ei, ei!

Krogstad. Ja muidugi; ma ootan
siin, kuni Helmer alla tuleb; ma
ütlen temale, et ta minu kirja ta-
gasi peab andma — et temas ainult
minu lahtilaskmisest jutt on — et
ta teda lugeda ei tohi —

Pr. Linde. Ei, Krogstad, teie ei pea
kirja mitte tagasi nõudma.

Krogstad. Aga ütelge mulle, kas teie

140.
ei kutsunud mind just sellepärast
siia?

Pr. Linde. Jah, esimeses hirmus; aga
sellest on nüüd 24 tundi mööda, ja
selle aja sees olen ma siin majas
uskumata lugude tunnustaja olnud.
Helmel peab kõik teada saama;
see õnnetu saladus peab walge ette
tulema; nende wahel peab awalik
lõbirääkimine tulema; need warjami-
sed ja juisklemised ei wõi enam kaua
kestat!

Krogstad. Noh, olgu - kui teie siis
seba julgete - aga ühte wain ma
igal juhtumisel teha ja see peab
kohe sündima -

Pr. Linde (kuulab). Ruttake! Minge!
Minge! Forts on otsas; meie ei ole
enam silmapilkugi julged!

Krogstad. Ma ootan teid all.

Pr. Linde. Ja, tehke sebas; teie tohite
mind kuni majaukseni saata.

Krogstad. Nü ütlemata õnnelik
ei ole ma ialgi olnud! (Lõhele läbi

trepiksse; üks eestoa ja elutoa vabel jõeib
lahti.)

Fr. Linde (Kraamib natukene toas ja paneb
oma kübara ja mantli valmis). Missugune
pööre! Ja, missugune pööre! Inimesed, kelle
est ma töötada - kelle hääks ma elada
võin, kodu, kuhu ma õnne ja lohedust tulla
tohin! Jääl on küll vaja tugevalt kimmi
haarata - . Iku nad ometi kodu tuleksivad!

(Kuulab.) Aha, jääl nad juba on! Kus
mu asjad? (võtab kübara ja mantli.)

(väljas kuulduvad Helmeri ja Nora hää-
led; võti keratakse luku sees ringi ja
Helmer soosab Nora peaaegu vägivallla-
ga ette tuppä. Noral on Itaalia kostüm
seljas, selle üle puur must shall. Helmer
on piduriites ja kannab lahtist musta
Dominod selle üle.)

Nora (ukse juures vastu pannes). Ei, ei,
ei, mitte kodu! Ma tahan veel ülesse
minna. Ma ei toha nii vara ära tulla.

Helmer. Aga armsam Nora! -

Nora. Aha, ma palun sind tungivalt,
Forwald, ma palun sind kõigest südamest -

142.
simult üks tund veel!

Helmer. Mitte ühte minutit kauemini,
minu magus Nora! Sa tead ju, nõnda
oli meil kokkuvõetud! So! - Tuppa
sisse; sa külmataid ennast siin ära!
(Wastupanekust hoolimata toob ta teda
õrnalt tuppa.)

Pr. Linde. Tere õhtust!

Nora. Christine!

Helmer. Kuidas, proua Lindes, teie nii
hilja veel siin?

Pr. Linde. Ja, andke andeks, ma taht
siin nii hämmellega Norat ehtetes näha.

Nora. Kas sa kõik see aeg mind so-
tasid?

Pr. Linde. Jah. Ma jäin kohjaks tule-
ga hiljaks. Sa olid juba üles läinud, ja
suis ei tahtnud ma ära minna, enne
kui sa olla tuleid.

Helmer võtab Noral shalli ära. Ja,
vaadake, teda nüüd hästi hooliga!
Ma arvan, ta on vaatamisväärne.
Kas ei ole ta kena, proua Linde?

Pr. Linde. Ja, seda pean ma ühesma-

143
Helmur. Kas ei ole ta haruldane kena?
Seltskonnas oli ka tema kohta üks
otsus! Aga hirmus kangekaelne on
ta, - see väike, magus lapsuke. Mis
sõõl teha? Kas tahate nõkuda,
aga ma pidin teda peaaegu värgi-
wallaga pidult ära tooma.

Nora. Torwald, sa kohetsid seda veel
ükskord, et sa mul vähemalt poolt tun-
digi ei lubanud.

Helmur. Sõõl kuulete nüüd, prowa Linda-
Pä tantsib oma tarantella, soab tormilist
Küdnawaldust - mis ka aratenuitud oli -
kuiigi ettekannet ehk vast nature lig
naturalistiline oli - ma arwan - natu-
rene naturalistlisem, kui Kunstinõuded
seda õieti lubawad. Aga ükskõik!
Pääsasi on - ta sai Küdnawaldusi,
tormilisi Küdnawaldusi. Ja selle
järele oleksin ma teda veel ülesse
jätma pidanud! Seda mõju vähenda-
ma. Tänan! Ma wõtsin oma väikse
kena Copri kolonni kõedalt kinni,
üks-küire ringkõik läbi saoli, Ku-

mardus igale poole ja - noagu roma
 nides üteldakse, ilus pilt on kodumaa
 Lohkumine peab ikka mõjukas ole-
 ma, proua Linde. Aga mul ei ole
 kuidagi võimalik, seda. Nõralt sel-
 geks teha. Puh, kui see sin on!
 (Wiskab domino tooli päiale ja owa
oma toa ukse.) Mis? Lõõl on ju
 piim! Ah, ja muudugi! Wobandugi
 (Läheb sisse ja süntab mõned künnelai
põlemas)

Nora (süstab ruttu ja hingetult).
 Noh?

Pr. Linde (tasa). Ma rääkisin temaga

Nora ja - ?

Pr. Linde. Nora, sa pead sind mehele
 kõik ütlemas -

Nora (hääletult). Ma tead sin seda.

Pr. Linde. Krogstadi poolt ei ole sul
 midagi kartta, aga rääkima pead
 sa.

Nora. Ma ei räägi mitte.

Pr. Linde. Siis räägib kirsi.

Nora. Ma tänan sind, Christine.

Nüüd tean ma, mis mul teha on, Pst!

(Helmer astub jälle sisse.)

Helmer. Noh, proua Linde, kas imestate seda?

Pr. Linde. Jah, ja nüüd tahan ma hääd ööd ütelda.

Helmer. Ah, mis, juba? - On see teie töö poisil?

Pr. Linde. Võtab selle. Ja, tänan väga, ma oleksin ta peaaegu maha unustanud.

Helmer. Teie koate?

Pr. Linde. Ja muidugi.

Helmer. Teate mis, teie peavsite parem tikkimas.

Pr. Linde. Is? Ja mispärast?

Helmer. Iest et see palju ilusam on.

Wardake, pahemas käes töö - nõnda ja parema kõeya juhitarise nõela - nõnda - kergesti ja kaugele ulatavate liigutustega; - eks ole?

Pr. Linde. Jas, võib küll olla.

Helmer. Kuid umine selle vastu - see võib ainult inetu olla. Wardake siia: kokku

146.
pigistatud kõneparred - wordad, mis-
ja olla liiguvad - see tuleb hirmu-
meelde. - Schampanjer oli tõesti tore,
mis meile tänna ette anti.

Pr. Linde Hääd ööd, Nora, ja ärasmas
Kaugemaalne ole.

Helmer Hästi öeldud, proua Linde!

Pr. Linde Hääd ööd, härra Direktor

Helmer (sõnab teda naise juurde). Hääd

ööd, hääd ööd! Ma loodan, et teie hästi
koju jõuate. Ma oleksin häid meele

ga valmis -- aga teid ei ole ju Kaug-
tee. Hääd ööd, hääd ööd! Pr. Linde

lõhe; Helmer paneb ukse terra järelt

lukkku, tuleb tagasi) Voh, viimaks

oleme toast lahti! Hirmus igav inime-
ne!

Nora. Kas sa ei ole mitte väiga väsi-
nud, Torvald?

Helmer. Ei, mitte sugugi.

Nora. Ka mitte unine?

Helmer. Hõgu mi mitte; otsi selle
vastu; ma tunnen enese iseäranis
värske. Aga sina? Sa näed tõesti vä-

sinud ja unine olema.

Nora. Ja, ma olen väga väsinud. Ma lähen varsti magama.

Helmer. Nõid sa, nõid sa! Siis oli ometi minust õige, et me kauemaks ei jäänud.

Nora. Ah, kõik, mis sina teed, on õige!

Helmer (mudleb teda otsaesisele). Nüüd kõneleb minu lõoke nagu mõistlik inimene! Ütle ometi, panid sa tähele, kui lõbusas tujus Rannk täna õhtu oli?

Nora. So? Oli ta seda? Ma ei kõneldanud temaaga sugugi.

Helmer. Mina ka väga vähe; aga ma ei ole teda ammu enam nõnda härs tujus näinud. (Vastab ühe silmapilgu Norale otsa, astub talle liigemale.) Hm - on tõesti tore, jälle oma enese nelja seina vahel olla - isna ükski sirugas. - O, mu vaimustas noezukene!

Nora. Ära raata nõnda mulle otsa, Torwald!

Helmer. Oma kallimat vara ei peaks ma vaatlema! Heike seda

148.
iludust mitte vaatama, mis minu
oma on, minu üksinda; tõiesti
ainult minu!

Nora (läheb teisele poole lauda). Sa
ei pea kõna õhtul mitte nõnda
minuga rääkima.

Helmer (tunna järele). Ma näen, sul on
weel tarantilla weres. Ja see teeb
sind weel nõiduslikumaks. Kuula! Nüüd
põskkavad külalised minema.
(Tasem.) Nora - warsti on terve ma-
ja vaikne.

Nora. Ja, seda ma loodan.

Helmer. Eks ole, minu sinupene, wi-
mastatud Nora? Ah, tead sa - kui
ma nõnda sinuga zeltskommas olen
- tead sa, miks ma siis nõnda vä-
he sinuga räägin, sinust emale
jään, ainult wahetevahel ühe pilgu
sinu poole heidan? - Tead sa,
misparast ma seda teen? Lest et
ma siis ainult ette kujutan, nagu
oleksid sa minu salajane kallikene,
minu salajane, noor mõrsja ja
keegi ei võinud, et meie vahel saladus on.

Norra: Ja, ja, ja, ma tean, et kõik sinu mõtted minu juures on.

Helmer: Ja siis, kui meie tulema hakkame, ja mina sallin sinu õnnode, noorte olude ümber pöörata - selle imelise ja hõõrliku ümber, siis kujutan ma omalette, et sa minu noor mõrsja oled, et meie kirikust tuleme ja ma sind esimest korda oma korterisse viin, et ma sinuga esimest korda üksi olen, - üsna üksi sinuga, ja noor, värisemine iludus! Terve öhtu löbi olid sina mu igatsus. Kui ma sind tarantellas nii rõõmsalt heljumas nägin - siis lõi mu veri keema; ma ei kannatanud enam kauem ära - ja selle pärast tulin ma sind nii vara koju -

Norra: Mine nüüd, Torwald, sa pead mind rahule jätma. Koike seda ei taha ma.

Helmer: Mis see peab tähendama? Sa nägid mind küll vist, Norrakene? Sa ei taha mitte, ei taha mitte? Kas ei ole ma sinu mees?

150.
(Trepikuuse pihka koputatatakse)
Nora (kohkub). Kas kuulid - ?
Helmer (vesta poole minnes). Kes seal
on?

Rann (väljas). Mina olen! Tohin
ma silmapilguks sisse astuda?

Helmer (hõisa pahaselt). Mis siis see
nüüd tahab? (väljusti) Oota silma-
pilku! (Läheb sinna ja keerab ukse lu-
kust lahti.) No, see on sinust ilus, et sa
meie uksest mööda ei lähe!

Rann. Minu meelest oli nagu sinu
hõält kuulda ja sellepärast tahtsin
ma veel häämeelega pilgu sisse heita.
(Laseb varaste kergelt ringi libiseda)
Ah ja, need armsad, tuntuks runnid!

Teil on siin kena ja lõbus, teil kahel!
Helmer. Sul oli üleväl ka nähtavasti
õige lõbus.

Rann. Koguni väga lõbus. Misjä-
rast ka mitte? Miks ei peaks siit
maailmast kõike ühes võtma? Vä-
hemalt nii palju, kui võib ja nii
kuna kui võib. Wein oli suurepäraline.

Helmer. Isäranis shampanj -

Rank. Kas sa ka seda tähele panid?

Uskumata, kui palju mina alla loopus
tada võisin!

Nora. Tõrvald on tänas öhtu ka rohkkesti
shampanjeri joonud.

Rank. So?

Nora. Jas, ja päiale selle on ta alasti
nii häas tüjus.

Rank. Miks ei peaks siis ka enesele
hästi tarvitatud päeva järel lubusot
öhtut lubama?

Helmer. Hästi tarvitatud päew! Sellega
ei või mina kahjus mitte kiidelda!

Rank (lööb temale ölapäiale). Aga näed
jas, mina võin seda.

Nora. Teil oli siis tänas vist mõni teadusli-
ne läbikatsumine käsil, härra doktor?

Rank. Usna õige.

Helmer. Oi, oi! meie väike Nora kõnelib
teaduslistest läbikatsumustest!

Nora. Kas tohib teile tagajärjeks õnne
soovida?

Rank. Seda tohite julgesti.

152.
Nora. Nii siis häid järeldus?

Ranck. Kõige parem, nii hästi arsti
kui ka haigele kindel teadmine.

Nora (nutte ja murisvalt). Täieline kind-
lus?

Ranck. Täieline kindlus! Kas ei väinud
ma selle poole oinale lubusid ohtut
lubada?

Nora. Ja sellepoolest teevit vieti, doktor
Helmer. Leda ütlen mida ka, kui sul
siga hõnne selle eest kannatada ei
talle.

Ranck. Noh, usna muudu ei saa siin
maa poolt midagi.

Nora. Doktor - näokatte pidud teevad
teile küll suurt löbu?

Ranck. Kui rohkesti naljakaid mas-
kesid - jah -

Nora. Kõulge, mis suguste riie-
meie kahekese järgmisele näokatte
pidule läheme?

Helmer. Lina väikene tris upäa -
mõtted sa nüüd juba järgmise pidu
poole?

Rannk. Meie kahekesi¹⁰? Ma ütlen
teile kohe: teie ilmute kui, õnnelaps?

Helmer. Ja, oiga mõtle üks ilikond wälja,
mis seba kohaselt kujutab.

Rannk. Lase oma abikõnasa nõnda tulla,
nagu ta maailmas on ja elab —

Helmer. See oli tõesti trehwarawalt öeldud.
Aga te ei sa juba, mis sa ise kujutada
tahad?

Rannk. Minu armas sõber, selle üle
olen ma enesega täiesti selgusel.

Helmer. Noh?

Rannk. Järgmisele näokattepidule
ilmun- ma nägemataki.

Helmer. See on naljakas mõte.

Rannk. On üks suur must kaap ole-
mas —; Kas sa ei ole ialgi sellest nõia
kaabust kuulnud? — See pane pihe
ja siis jääb kõigile nägemataks.

Helmer. (allasuritud näeruga). Ja mui-
augi, nõia õige!

Rannk. Aga ma unustan päris ära,
miks ma õieti tulid. Helmer, anna
mulle üks sigar, üks oma tundedatist

huvannudest. 154.

Helmer. Iksigesurema häimelega!
(Ulotab sigaritoosi.)

Rank (wõtab ühe ja lõikab otsa ära).
Tänan!

Nora (tõmbab tikku põlema). Mina
annan teile tuld!

Rank. Tänan väga! (Nora hoiab
tikku, ta tõmbab sigari suitsu)
ja müüd jumalaga!

Helmer. Jumalaga, jumalaga, or-
mos jober!

Nora. Magage hästis härra Doktor!

Rank. Palju tänu selle soovist!

Nora. Soovige mulle sedasama!

Rank. Teile? No, ja, kui teie tahate
magage hästi! Ja tänu tule eest!

(Nihutab mõlema poole ja läheb.)

Helmer (tassase häimelega). Ta on roh-
kesti joonud.

Nora (segaselt). Woib olla. (Helmer
wõtab oma wõtmekimbu taskust ja
lõpeb ette tuppas Pörrwald - mis ja
soõilt tahad?)

Helmer. Ma pean kirjakasti tühjendama, ta on üsna täis, muidu ei ole homme ajalehtide jaoks ruumi -

Nora. Tahad sa täna ööse veel tööd teha?

Helmer. Ei, sa tead ju seda. - Mis see on? Siin on keegi lüüa kollal köinud.

Nora. Lüüa kollal -?

Helmer. Nähtavasti ja. Mis see peab tähendama? Ma ei taha omati uskuda, et teenijad -? Siin on üks muutud juukse-
nõel maos. Nora, on see sinu oma?

Nora (ruttu). Siis on küll lapsed olnud -

Helmer. Seda pead sa neile aega kõvasti ära veetama. Ah, hui - na, zain ta omati zisegi veel lahti! (Wõtab kostis isu wälga ja hüüab kōõkis)

Helene - Helene - Kristutage lamp eskojas ära! (Tuleb jälle trippa, paneb eskoja ukse kinni.)

Helmer (kirjad kdes). Wõõta, wõõta, kui palju neid on kogunud! (Lõrib neid) Mis see on?

Nora (akna juures). Hiri! - Ah, ei, ei,

Torwald!

156.

Helmer. Haks nimekaart Riiki
kõest!

Nora. Doktor Riiki kõest?

Helmer (vaatab kaartisid). Doktor me-
dicinal Riik. Nad olivad kõige
pääl. Ta on nad praegu aramin-
nes-kosti pistnud.

Nora. Seisab midagi pääl?

Riik. Nimekohal seisab suur must
rist. Waata smeti! See on tõesti
õudne mõte. Just nagu annaks ta
iseene surma teada.

Nora. Teda ta ka teeb.

Helmer. Skuidas? Tead sa midagi?
on ta sulle midagi ütelnud?

Nora. Ja. Nende kaartide läbi
jätob ta meiega jumalaga. Ta ta-
hob enmast luku taha panna ja
surra.

Helmer. Waene sõber! Ma teadsin
küll, et mul teda enam kannaks
ei ole. Aga niiruttu. Ja nüüd
peidab ta enmast õra, nõu haava-

tud metsloom!

157

Nora. Kui see juba sündima peab, siis on ju kõige parem, kui see ilma sõna defa sünnil. Eks ole õige, Torwald?

Helmer (kõnnib). Ta oli meiega nõnda kokkukaswamud. Ma ei oska meie elu ilma temata sugugi ette kujutada. Tema oma haigusega ja oma üksildusega oli meie päikese selge õnnele nii teatud wiisil tumedaks tagas inaks. Koh, ehk on vast nõnda kõige parem.

Wähemalt temale — (jääb seisma) Ja wiimaks ka meile, Nora! Nüüd oleme meie mõlemad ainult üksteise jaoks.

(Kaelustab.) O, sina, minu armastatud naene, mul on nagu ei sündaks ma sind küllalt tugevasti kinnitada. Tead sa, Nora — mõnikord soovin ma, et sind mõni hõidawõt ahwardaks, et ma elu ja wana ja kõik, kõik sinu cest kaalu päiale wõiksin panna.

Nora (kisub ummast lahti, kindlalt ja otsustawalt). Nüüd pead sa oma kirjasid lugema, Torwald!

Helmer. Ei, ei, ^{158.} nüüd mitte enam! Ma
tahan sinu juures olla, armastatud
naene!

Nora. Mõtleaga oma sõbra surma
pöiale?

Helmer. Sul on õigus. See on meid mõ-
lemaid põrutanud. Midagi inetumat
on meie wahel astunud; mõtted sur-
ma ja kadumise pöiale. Sellest peaa-
me endid wabastada katsuma. Kuni
silmamaani —. Lõheme igaüks oma
tuppa.

Nora. (Tema koelast). Torwald — hääd
ööd! Hääd ööd!

Helmer. (mudleb teda otsaesisele). Hääd
ööd, minu laululinnukene; maga
hästi, Nora! Nüüd loen ma oma kir-
jad läbi. (Kirjadega oma tuppa, pa-
neb ukse oma jõul kinni.)

Nora. (segaste pilkudega, kobab ringi,
haarab Helmeri domiino, wiskab selle
ümber, gosistab kiirelt, hõõtes-
tult ja katkenult). Teda ei isalgi enam
näha! Jalgi! Jalgi! Jalgi! (Wiskab

zalli ümber pöä.) ^{159.} Ja lapsi ka mitte!
Neid ka mitte! Jalgi! Jalgi! - O,
see jääkülüm, must wesi! O, see põhja-
tu sügawus; - see -! Hui see juba
mööda oleks! - Nüüd on kivi ta
kõies - nüüd loeb ta teda! Ei, ei, weel
mitte! Torwald, da hõsti - sinu ja
lapsed! (Tõhob loibi restoa ukse wälja
tormata. Sõnmal silmapilgul kisub Hel-
mer oma ukse lahti ja seisab lahtise
kirjagaukse pöäl.)

Helmer. Nora!

Nora (karjatab waljusti). Ah!

Helmer. Mis see on? Tead sa, mis gelles
kirjas seisab?

Nora. Ja, ma tean seda. Lase mind
ninna! Lase mind wälja!

Helmer (hoiab teda tagasis). Kuhu sa
tahad ninna?

Nora (püüab lahti wiskuda). Sa ei tohi
mind pöästa, Torwald!

Helmer (pöörkab tagasis). Siis tõsi?

On see tõsi, mis ta kirjutas? Hirmus!

Ei, ei, see ei wõi, ei wõi tõsi olla!

160.
Nora. See on tõsi! Ma olen sind üle
kõige maailma armastanud!

Helmer. Ära mul wiletsate priiklemis-
tega tule!

Nora (astub ühe sammuga tema poole.)
Forwald!

Helmer. Sina õnnetu - mis oled sa
teinud?!

Nora. Lase mind minna! Sa ei pea
minu eest kannatama. Sa ei pea
seda oma jaoks wõtma!

Helmer. Mitte konnimehingu! (Paneb
estoaukse lukku.) Sina jõid sa ja
annad mulle aru. On sul sellest arinu-
mis sa teinud oled? Wasta mulle! On
sul sellest arusaamist?

Nora (waatab liikumatalt tema otsa ja
räägib tarretanud rahuga). Ja, nüüd hak-
kan ma sellest põhjalikult aru saama.

Helmer (kõnnib ringi). Oh, missugune kole
ärkamine! Ihkik need kahersa aastat-
tema, kes minu rõõm ja uhkus oli, - on
petaja, waletaja - ei, pahem, weel pahem
on swigategija! - Ah, see nõhiatu iälkus.

mis selles kõiges on! Pfui! Pfui!

Nora (waikis ja wantab ippa weel temale otsas).

Helmer (jõuab tema ette seisma). Ma oleksin pidanud niisuguse asja vastu juba ettevalmistatud olema. Ma oleksin seda ette nägema pidanud! Sinu isa kergemeelsed põhjused - waikis! Sinu isa kergemeelsed põhjused on sinu pärinud.

Ei usu, ega kõlb lust, ei kohusetundmust -! O, kuidas olen ma selle eest nuhelda saanud, et ma tema kohta läbi sõrmede waatasin! Sinu pärast tein ma seda. Ja nõnda tänad sa mind selle eest!

Nora. Jah - nõnda!

Helmer Terve minu õnne oled sa õra purustanud. Minu terve tulewiku õra häwitunud. Oh, kole on ainult selle pääle mõelda! Ma olen ühe auntu inimese wõimuses; ta wõib minuga teha, mis ta tahab; ta wõib minult nõnda, mis tal meelde tuleb; wõib minu üle walitseda oma häõksorwamise järel, käsida; - ma ei tohi

mitte kõssatadaagi.¹⁶² Ja nii wiltsalt pe
ma langema ja hukka minema üle k
gemeelse noese pärast!

Nora. Ihu mind enam elavate seas ei
ole, siis oled sa waba.

Helmer. Jõta wigwidamine! Nuisuopuse
kõnekäänud olivad sinu isal ka alati
kõepärast. Mis kasu mul sellest oleks,
kui sind enam elavate seas ei ole, noor
sa ütled? Mitte kõige vähematgi ei si
toks see mind. Ta wõib asja sellegipärast
awalikuks teha; ja teeb ta seda, siis last
gen mina kergesti kahtluse alla, et ma
sinu kurtetu teadisin. Usutakse ehk
ka, et mina selle taga warjul olen - et
mina sind sellele teele awatelesin. Ja
kõige selle eest on mul sind toinada, sind
keda ma terve endi abielu aja kaitel
olen kandnud. Kas saad nüüd aru, mis
sa mulle teinud oled?

Nora (Külma rahuga). Ja.

Helmer. See on nii uskumata, et ma seda
ikka weel wõimalikuks ei pea. Stga
meie peame waatama, kuidas sellest

wälja pääsime! Tall maha! Mohol, ütlen
ma! Ma pean seda meest kuidagi wiisi
waigistada katsuma. Seda asja peab iga
hinna eest ära summutama. - Ja mis
sinusse ja minusse pihtub, siis peab kõik
nii wälja nägema, nagu oleks meie wa-
hel kõik endist wiisi. Kõja müüdi-
ainult maailma silmade ees. Sa jõid
nagu emegi minu majasse, see on ise-
enesestgi mõista. Kõja lopsi ei tohi sa
mul mitte koswatada; neid ei julge ma
sinu hoole usaldada. - O, et ma seda
naesle ütlen pean, naesle, keda ma nii
südamest armastanud ja keda ma weel -!
Noh, sellel peab lõpp olema. Täna eest päe-
le ei ole enam õnnest juttu; nüüd on wõija
mussid päästa, jäänusid, wälist paistet.
(Helistatakse eestois. Helmer chumatab.) Mis
see on? Nii hilja weel? Proks see kõige hirm-
jann? Peaks ta - Peida emast ära,
Nora! Ütle, et sa haige oled. (Nora jõib
liikumata seisma. Helmer lõheh, awab
estuppa wüwa ukse.)

Teenijatriidruk (pool riides). Üks kiri

164.
armulisele prouale!

Helmer. Andke siia! (Wõtab kirja ja põneb ukse jälle kinni) Ja - tema käest. Sina ei saa teda mitte. Ma loen seda ise.

Nora. Siis loe.

Helmer (lambis juures). Mul on selline waewalt julgust. Wabest oleme meie kadunud, sina ja mina. Siisgi - ma pean seda teadma. (Skisub kirja lahti, silm lendab üle ridade, waatab ühte kokkupandud paberit, sealjuures, rõõmu hingedega) Nora!

Nora (waatab küsiwalt temale otsa).

Helmer. Nora! - Siis ma pean seda weel kord lugema! - Ja, ja, see on nõnda! Ma olen päästetud! Nora, ma olen päästetud!

Nora. Ja mina?

Helmer. Sina ka - muidugi! meie oleme mõlemad päästetud, sina ja mina. Waata siia. Ta saadab sulle sinu wõlatõhe tagasi. Ta kirjutab, et tal kahju on, et ta kahetsab -

165.
et üks õnnelik pööre tema elus --. Aga
see on ju ükskõik, mis ta kirjutas. Meie
oleme jäänud, Nora. See ei saa sinu-
le midagi teha. Ah, Nora, Nora --; aga
kõige enne see kole asi siit ära! Lõps-
mä waatan -- (wiskab pilgu wõlatahe
pöäle) Ei, ma ei taha teda näha; see
terwe luugu ei pea mulle mingid kuu uue,
nägu olema. (Hisub wõlatahe ja möle-
mad kirjad kätte, wiskab ahju ja
waatab kuidas nad põlewad.) Ei, nüüd
ei ole teda enam. Ta kirjutas, et ta
sa jõuluõhtust saadik -- O, need olivad
küll kolm hirmsat päewa sulle, Nora!
Nora. Ma olen nende kolme päewa sees
rasket wõitlust wõidelnud!

Hetuer. Ja, sa kannatasid ja ei leidnud
mingit muud pääseteed, kui --. Aga
matame kõik need inetud lood maha.
Meie tahame nüüd ainult rõõmistada
ja hinda: see on mööda, see on mööda!
Lis kuulge õieti, Nora, -- sa ei näi
sellest weel suu saama: see on mööda!
Aga mis see on -- see tarretanud nägu?

166.
Ah, minu naene, waike Nora, ma mäista
juba, sa ei suuda ikka weel uskuda, et
ma sulle andeks olen annud. Aga ma
olen seda teinud, Nora, ma waimun
sulle, ma olen kõik sulle andeks and-
nud. Ma tean ju, mis sa teinud, seda
oled sa armastusest minu vastu teinud.
Nora. See on tõsi.

Helmer. Sa oled mind armastanud, na-
gu naene oma meest armastama peab.
Sul puudus ainult abinõude wali-
mises õige arusaamine. Aga arwad
sa, et mul sellepärast vähem kallis
oled, et sa isesiswalt toimetada ei
oska? Ei, ei, toeta aga minu pää-
le; ma tahan sinule nõuandjaks,
tahan sulle juhatajaks olla. Ma ei
oleks mees, kui mitte just see naes oleks
abita oleks sind minu silmis kahekor-
selt külgetõmbawaks ei teeks. Ära
mõtle nende waldate sõnade peäle,
mis ma esimese hirmuga ütlesin. Sil-
mapilgul, kus ma arvasin, et kõik
minu ümber kokku langeb. Ma

167
olen sulle andeks annud, Nora, ma
warrun sulle, ma olen andeks annud!

Nora. Ma tänan sind andeksandmise
est! (par. uksest ära.)

Helmer. Siis jäi ometi -! (waatab sisse)
Mis sa jääl magamisest tahad?

Nora. Maskeulikonda ära wõtta.

Helmer (lõhtise ukse pääl). Nõnda on
õige; püüa emmast koguda ja oma
hügelist tasakaalu jälle kätte saada,
sa minu wõikene, ärakirjutatud lau-
lulimukene! Puhka emmast julgesti
wälja; mina warran sind oma tugewate
tribadega! (Kõlb ukse lähedal edasi-
tagasi) O, kui lõbus ja ilus mii kodu
on, Nora! Siin oled sa warratud; ma
tahan sind, noogu tagaastud tuwikest
hoida, keda ma weryänulise Kulli
küünte wabalt ära olen kiskunud;
ma püüan su waise, pekswa südamele
rahu muretseda. - tegamööda tuleb
rahu tagasi, usu mind, Nora! Juba
homme waatad sa kõige päiale hoopis-
teise pilguga; warsti on kõik jälle

vanawüsi. Mul^{168.} ei ole siis enam nii
sagedasti waja korrotas, et ma sulle
andeks olen annud. Sa saad seda ise
selgesti tundma, et see nõnda on.
Lhuidas tulid sa selle mõtte poole, et
ma sind ära taugata, ehk sulle mõn-
da etteheidet teha wõiksin? O, Nora,
sa ei tunne õige mehe südant. Mehele
on see teadmine, et ta oma naesele
andeks andnud - tõiest, õiglasest sü-
damest andeks annud - kirjeldamata
magus ja rahustaw. Sest naene on
selle läbi teataval wiisil kohewõrra
kemma ennõuduseks soowanud; ta on mehe
läbi nagu uuesti sündinud; ta on,
nõnda ütelda, ühtlasi kemma naene
ja kemma laps. Seda pead sa mulle
niidest poole tõesti olema, sa abi-
ta ja nõuuta olewus. Ära karda
midaagi, Nora; ole ainult minu was-
tu asalise, siis saan mina sinu
tahtmine ja sinu südame tunnistus
olema. - Mis see on? Sa ei lohegi
weodisse? Sa oled inesele teised kiided

selga pannud?

169.

Nova (oma igapäevases kleidis). Ja, Torvald, ma pean omale teised riided selga.

Helmer. Kõja miks siis? Näid? Võnda hilja?

Nova. Täna ööse ei maga ma mitte.

Helmer. Kõja armas Nova -

Nova (vaatab oma uuri). Ei ole veel liig hilja. Võta istet, Torvald; meil kohel on palju üksteisega rääkida (istub louna ääres).

Helmer. Nova - mis see peab tähendama? See eluta nägu -

Nova. Istu, see kestab kaua; mul on sinuga palju üle rääkida.

Helmer (istub tema vastu louna ääres).

See teed mulle hirmu, Nova; ma ei mõista sind.

Nova. Ja, see ongi just. Sa ei mõista mind. Ja mina ei ole sind naisemoti mõistnud - kuni praeguse tunnini. - Palun, ära sega mind mitte. Sa pead ainult pöördult kuulama. - See on lõpu-

170.
arwe tegemine, Förrwald.

Helmer. Skuidas sa seda arwad?

Nora (lühikesi waikinise järel). Kui meie siin nõnda istume - kas ei tuda sulle selle juures midagi isäralikku silma ei paista?

Helmer. Mis peaks see olema?

Nora. Meie oleme nüüd kaheksa aastat abielus. Kas ei ole see sinu meelest isäralik, et meie - sina ja mina - mees ja noene - tõina esimest korda üksteisega tõsist juttu ajame?

Helmer. Tõsist juttu? Mis see tähendab?

Nora. Förrwelt kaheksa aastat ja veel kauem - meie tutvuse esimesest päevast päele, ei ole meie ialgi üht tõsist sõna tõsiste asjade üle rääkitanud.

Helmer. Pidid ma sind siis alatasa kõigi murede ja pahandustega tutvustama, mis sa oleti mitte minu ga jagada ei oleks wainud?

Nora. Ma ei kõnele pahandustest. Ma ütlen ainult, et meie ialgi tõsiselt

171.
üksteise juures ei ole istunud, et millegi
üle põhjalikult aru pidada.

Helmer. Aga arusaam Nora, see ei
oleks ju sinu jaoks olnud.

Nora. Sõnad olenevigi asja juures. Sa ei
ole mind ialgi mõistnud. - Teie olete
palju minu vastu pattu teinud, För-
wald. Esiti papa, siis sina!

Helmer. Mis? Meie mõlemad? Meie
mõlemad, kes meie sind üle kõige
maailmas oleme armastanud?

Nora (raputab pead). Teie ei ole mind
ialgi armastanud. Teile teigi see ainult
nalja, mind armastada!

Helmer. Aga Nora, mis sõnad need on?

Nora. Ja, see on nõnda, Förwald. Kui
ma kodus olin, papa juures, jagas
ta kõiki oma vaateid minule ja nii
olivad minul need samad vaated. Oli
mul aga kord teine arusaamine, siis hoid-
sin ma seda salajas; sest see poleks
temale male pärast olnud. Ta nimetas
mind oma nukukeseks ja mängis mi-
nuga, nagu mina oma nukudega

mängisin. Siis ^{172.} jain ma sinu ma-
jasse.

Helmer. Missugust zõna sa meie obiel
kohta tarvitad?

Nora (segamata). Ma arwan, siis-läk-
sin papa käest idasi sinu kätte. Si-
na sead sid kõik oma maitse järele
sisse ja nõnda omandasin ma sa-
masuguse maitse nagu sinul on;
oja ma tegin sinult nii; ma ei
tead enam selgesti, wõi oli see mõle-
mat pidi: - pea nii, pea teisiti. Kuu
ma nüüd tagasi waatan, siis näib
mul, kui oleks ma siin nagu keijus-
elanud, - sinult peost suhu. Ma el-
sin sellest, et ma sulle kommetit tegin
Torwald. Aga sina tahtsid seda nõn-
da. Sina ja papa - teie olete raske
minu vastu pöhtu teinud. Teie olete
selles süüdi, et minust midagi ei ole
saanud.

Helmer. Sui naeruväärt ja kui tän-
mata, Nora! Kas sa ei ole sa sin
õnclik olnud?

Nora: Ei, seda ei ole ma ialgi olnud.
Ma uskusin seda, aga ma pole seda
ialgi olnud.

Helmer: Mitte - mitte õnnelik?

Nora: Ei, ainult lustilik. Ja sina
olid minu vastu alati nii sõbralik.
Aga meie kodu ei ole muud midagi
olnud, kui mängutuba. Kodus, papa
juures käidi minu ja nagu väikese
nukuga ümber - sinu nagu suurega.
Ja lapsed olivad jälle minu nukud.

Alui sa mind wõtsid ja minu ja main-
gisid, siis tegi see mulle just niisama
nalja, nagu see lastele nalja tegi,
kui ma neid wõtsin ja neidega main-
gisin. See oli minu abielu, Torwald.

Helmer: Pisut tõtt on ju sinu sõnades -
nii liialdatud ja suurendatud nad ka
on. Aga nüüdsest peale peab see teisiti
olema. Mängupäewad on mööda, nüüd
tuleb kasvatuse aeg.

Nora: Selle kasvatuse? Kas minu wõi
laste?

Helmer: Nii hästi sinu kui ka laste,

174.
minu armast Nora.

Nora. Ah, Torwald, sina ei ole see mees, et minust omale õiget naest kasvatada.

Helmer. Ja seda ütled sina nii - ?

Nora. Jah, mina - olen ma selle ülesande jaoks ettevalmistatud, lapsi kasvatada?

Helmer. Nora?

Nora. Kas sa ei ütelnud ennist isegi - : Seda ülesannet ei julgeks sa minu ~~kott~~ hooldes usaldada?

Helmer. ärevuse silmapilgul! Kuidas võid sa selle peäle rõhku panna?

Nora. Siisgi. Sul oli täiesti õigus.

Mina ei ole selle ülesande kohane. See on üks teine ülesanne, mis ma enne pean töitma. Ma pean püüdma, iseenest kasvatada. Ja sina ei ole mitte see mees, kes püüab selle juures aidata võiks. Sellega pean ma üksi valmis saama. Ja selle pärast lookun ma ma nüüd sinu juurest.

175
Helmer (üles karates): Mis sa ütled?!

Nora: Ma pean üksinda seisma, kui ma iseenesega ja välise ilmaga kor-
da tahan saada. Sellepärast ei või
ma enam kauemaks sinu juurde
jääda.

Helmer: Nora! Nora!

Nora: Ma lohkun praegu, koke. Chris-
tine saab mulle selleks-ööks-pääwarju
andma—

Helmer: Sa oled arust ära! Seda ei
tahi sa mitte! Ma keelan seda sulle.

Nora: Nüüdsest päele ei ole zelles min-
git motet mulle midagi keelata. Ma
wotan kaasa, mis minu vana on. Sinu
käest ei taha ma midagi— ei tänas-
ega idaspidi!

Helmer: Mis sugune lollus!

Nora: Homme reisin ma koju— see
tähendab, oma wanaale kodumaale.
Siäl on mul kõige kergem midagi
päiale hakkata.

Helmer: Oh, sina pimestatud, elutund-
mata laps—!

176.
Nora. Ma pean püüdma elutund-
mist koguda, Torwald.

Helmer. Oma kodu, oma mees, oma
lapsi maha jätta! Mõtte järle: mis
sawad inimesed ütlesma!

Nora. Sellest ei või mina hoolida!
Ma tean ainult, et see mulle tingi-
mata tarvilik on!

Helmer. Oh, see on kuulmata! Nõnda
taganed sa oma pühamatest kohus-
test?

Nora. Mis sawad minu pühamate
kohuste all?

Helmer. Seda pean ma sulle veel ütles-
ma! Kas ei ole need kohused oma
mehe ja laste vastu?

Nora. Mul on teisi kohused, mis just
naisama pühad on.

Helmer. Neid ei ole sul mitte. Mis ko-
hused võiksid need küll olla!

Nora. Kohused minu enese vastu.

Helmer. Kõige peält oled sa noene
ja ema.

Nora. Seda ei usu ma enam. Minu

usun, et ma kõige päält inimene olen, niisama hästi kui sina - ehk õigemini, ma tahan katsuda selleks saada.

Ma tean küll, et maailm sulle õigust saab andma, Torwald, ja et midagi sellesarnast raamatutes seisab, aga mis maailm ütleb ja mis raamatutes, see ei või kaucimini mulle mõõduandev olla. Ma pean ise järele mõtlema, et vandes asjades selgusele jõuda.

Helmer. Oma seisukoha üle oma enese perekonnas ei peaks sa selgusel olema? Kas sul ei ole niisugustes asjades kindel juht? Kas sul ei ole oma usk?

Nora. Ah, Torwald, ma ei teaigi ju õieti mis usk on.

Helmer. Mis sa ütled?

Nora. Ma tean ju ainult seda, mis pastor Hansen ütles, kui ma leeriõpetusel käisin; ta kandis ette, see olla usk ja see olla usk. Kui ma alles praegusest oludest väljas olen, ja kui ma ainult ise enese peale pean toetama, siis tahan ma püüda, ka seda küsimust põhjal-

178.
kult läbikatsuda. Ma tahan näha,
kas see, mis pastor Hansen ütles, õige
oli, ehk õigemini, kas see minule õige
on.

Helmer. Ah, see on kuulmata ühe
noore naise suust! Aga kui usk sulle
juhtjaks olla ei wõi, siis lase mind
oma südame tunnistus üles äratada.
Jest kõlblist tundmust, seda on sul
õieti? — Wõi ehk — wasta mulle —
ei ole sul seda ka mitte?

Nora. Ja, Torwald, ei ole kerge selle
pääle sulle wastata. Ma ei tea seda
kõesti mitte. Mul on need mõisted kogu-
ni segaseks läinud. Ma tean ainult,
et mul niusugustes asjades usnateine
waade on, kui sinul. Et seadused teis-
iti on, kui mina mõtlesin, seda kuu-
len ma ju nüüd ka; et nad aga õi-
ged on — see ei taha mulle koguni
mitte pähe mahtuda. Naesed ei peaks
õigest olema, oma wana surijat isa
hoida, ehk oma mehel elu päästa.
Niusugust asja ei usu ma mitte!

Helmer. Sa kõneled nagu laps. Sa ei
 mõista seda seltskonda, milles sa elad.

Nora. Ma ei mõista teda - üsna õige.

Atga nüüd tahan ma teda lähemalt waa-
 tama hakata. Ma pean kätte saama,
 kellel õigus on, kas seltskonnal või
 minul.

Helmer. Sa oled haige, Nora; sul on
 palavik; ma usun koguni, sa oled mee-
 lest ära.

Nora. Ma ei ole kunagi veel nõnda
 selgelt ja kindlalt teadnud, kui praegu.

Helmer. Ja selgelt ja kindlalt lähed sa
 oma mehe ja oma laste juurest ära.

Nora. Ja, seda ma teen.

Helmer. Siis on ainult veel üks seltsus-
 waimalik.

Nora. Missugune?

Helmer. Sa ei aimasta mind enam.

Nora. Ja, see ongi just.

Helmer. Nora! - ja seda ütled sa niisa-
 ma?

Nora. See teeb mulle kibedasti haiget,
 Torwald; sest sa olid minu vastu ikka

180.
nii häid. Aga mis wõib sinu para-
ta? Ma ei armasta sind enam...

Helmer (waewaga armast kogudes). On
see ka selge ja kindel arusaamine?

Nora. Täiesti selge ja kindel arusa-
mine! See ongi põhjus, mis pärast
ma ~~sina~~ ka enam ~~sina~~ jääda ei tohaks
Helmer. Ja wõid sa mulle ka ära
selitada, mis läbi ma sinu armas-
tuse kaotasin?

Nora. Ja seda ma wain. See oli täna
õhtu, kui ime si sündinud ja siis
nägin ma, et sina mitte see mees ei
ole, kelleks ma sind pidanud.

Helmer. Kõnle selgemini, ma ei
mõista sind.

Nora. Kõheksa aastat oega ootasin
ma kannatlikult; sest, ja armast-
usmaal, ma sain ju aru, et ime mitte
raagu mõni igapäewane asi sündida
ei wõi. Iis tuli see õnnetus minu pääle,
ja nüüd olin ma kõikumata kindel;

181.
niiud tuleb see ime. Idui Kroystadi
kiri väljas kastis-seisis - siis ei mõtel-
nud ma silmapilkugi selle poole, et
sa selle inimese tingimistele järele anda
võiksid. Ma olin selles-kindel, et sa
temale vastad: „teatage seda rahuga
tervele maailmale!“ ja kui see oleks
sündinud -

Helmer. Koh, ja - ? Idui ma oma enese
naese teotuse ja häbi sisse oleksin
saotanud - ?

Nora. Idui see oleks sündinud - nii us-
kusin ma kaljukindlalt - siis ostuk-
sid sina maailma ette, võtaksid kõik
oma poole ja ütleksid: mina olen süüd-
lane!

Helmer. Nora - !

Nora. Sa mõtled, ma ei oleks niisugust
ohvrit sinu poolt ialgi vastu võtnud?
Muidugi mitte. Kga mis oleks minu täen-
dused sinu omade vastu maksnud? - See
oli see ime, mis ma hirmu ja ahastusega
lootsin ja et seda ära hoida, tahtsin ma
oma dule otsa teha.

Helmer. Rõõmuga teeks in ma päevad
ja sööd sinu eest tööd, Nora - kannak-
sin sinu eest muret ja waewa. Aga
üksigi ei ohwerda oma oium nendele,
keda ta armastab.

Nora. Tuhanded naised on seda tei-
nud.

Helmer. Ah, sa mõtled ja rõõgjid nagu
mõistmata laps!

Nora. Võib olla. Aga sina, sina ei
mõtle ega rõõgjid nagu see mees, kel-
lalt ma tuge otsiks. - Kui kõik
mööda oli, - sinu hirm - mitte selle eest,
mis mind ohwardas, waid selle eest,
mis sind enmast puutuda võiks, kui
kõik hädaoht mööda oli, - siis tegid
sa, nagu ei oleks midagi sindinud.
Just niisama nagu enne, olin ma
jälle sinu wäinene lõoke, sinu
nukk, keda sa tulewikus kohe kardse
hooliga kõite põial tohtsid kanda,
sest et ta nii nõrk ja pudev olla. -
(Põuseb üles.) Torwald, sel silmapilgul
tulid ma orusoomisele, et ma sinu

Kohesza oastat orega ühe wõõra mehega
koos-olen elanud ja et mul temaga kolm
last olnud. O, ma ei tohi selle pääle
mõteldagi! Tuhandeks tükkiks wõiksin
ma emlast kiskuda!

Helmer (raskemülselt). Ma näen, ma
näen. Tõepoolest - meie wahel on Ru-
ristis tekkinud. - Heja, Nora, kas ei
peaks sellest kuidagi üle pääsema?

Nora. Nõnda, nagu ma praegu olen,
ei ole ma naene sinule.

Helmer. Mul on jõudu teiseks saada.

Nora. Wõib olla - kui nukk sinult ära
wõtakse.

Helmer. Lohkuma - sinust lohkuma!
- Ei, ei, Nora - sellest mõttest ei suuda
ma ära saada.

Nora (lõhele par. sisse). Seda tarwilisem,
et see tõesti sünnib. (Tuleb kübara ja
mantliga tagasi, kannab wäikest rei-
sitaskut, mida ta lüüa äärde toolile
paneb.)

Helmer. Nora, Nora, mitte praegu!
Oota kunni homseni!

184.
Nora (wõtob mantli ümber). Ma ei
wõi wõõra mehe korterisse ööks jääda
Hetner. Kas meie ei wõiks siin kui
õde ja wend elada?

Nora (paneel kibara pöha). Sa tead
wäga hästi, et see pikolt ei kesta ko.
(Paneel shalli ümber). Eloi hästi, För-
wald; lapsi ei taha ma näha. Ma
tean, et nad on paremates köites, kui
minu juures. Nii, nagu ma praegu
olen, ei wõi ma nendele midagi olla.
Hetner. Aga ükskord hiljem - Nora
pärastpoole - ?

Nora. Kuidas wõin ma seda teada?
Ma ei tea ju sugugi, mis minust
saab.

Hetner. Aga sa oled minu noene,
niiid ja tulewikus.

Nora. Kuule, Förwald; kui noene
oma mehe mojust lahkuw, nõnda
nagu mina seda praegu tean,
siis on mees minu teada seaduse
järele kõigist kohustustest naise
wastu wõbas Wähenalt mina

185.

wobastan sind igast kohustusest. Sa
ei pea millegi löbi kõidetud olema,
misama wähe, kui mina seda olla
tahan. Mõlemil poolel peab täieline
wabadus olema. So - sin, wõta
õna sõrmus tagasi. Anna mulle
minu oma.

Helmer. Sa seda weel?

Nora. Sa seda.

Helmer. Siin ta on.

Nora. So. Nüüd on siis lõpp. Wõtmed
päne ma siia. Tiidrukud teawad
majapidamises kõik - paremini kui
mina. Homme, kui ma öia olen rei-
sinud, tuleb Christine neid asju kokku
pakkima, mis minu kodust toodud
omandus on. Need saadetakse mulle
järele.

Helmer. Otsas?! Otsas?! Nora, kas
sa enam ialgi minna poiale ei mõtle?

Nora. Ma pean vist küll saagedasti
sinu, laste ja selle maja poiale mõt-
lema.

186.
Helmer. Tohin ma sulle kirjutada,
Nora?

Nora. Ei - ialgi. Seda keelan ma
sulle ära.

Helmer. Aga saata tohin ma sulle
õnne - -

Nora. Midagi, midagi.

Helmer. Linn sidata, kui sa oibi
tarvitad.

Nora. Ei, ütlen ma. Ma ei võta
midagi võõraste inimeste käest
vasta.

Helmer. Nora - kas ei või ma sulle
ialgi enam kui üks võõras olla?

Nora (võtab reisitasku). Ah, Torwald,
süü peaks-see kõige imetaolisem sün-
dima -

Helmer. Nimeta seda mulle, seda
kõige imetaolisemat -?

Nora. Süü peaks meie mõlematega,
sinu ja minu, niisugune muuda-
tus sündimas, it - Ah, Torwald, mi-
na ei usu enam imet!

187.

Helmer. Aga mina usun Rõõgi
lõpuni. Mõisugune muudatus, et —?
Nora. Et meie kooselamine abieluks
võiks saada. Ela hästi! (Lõhe
läibi eestoa ära.)

Helmer (langeb ukse kõrvale tooli
päele kokku ja peidab näo kätte
wahel). Nora! Nora! — (waatab
ümber ja tõuseb üles.) Tühi! Ta on
ära! (üks lootus tõuseb temas üles.)
See imetaolisem — —!

(On kuulda, kuidas mõjauks põ-
riinal kinni kukub.)

Lõpp.

